מאוצרות

לקוטי שיחות

YUD-TES KISLEV י"ט כסלו

SELECTIONS FROM

LIKKUTEI SICHOS

INSIGHTS INTO THE HOLIDAYS

BY THE LUBAVITCHER REBBE

EXCERPT FROM

מאוצרות

לקוטי שיחות

SELECTIONS FROM

LIKKUTEI SICHOS

Translated and Annotated by
Rabbi Eliyahu Touger and Rabbi Sholom Ber Wineberg

י"ט כסלו

YUD-TES KISLEV

YUD-TES KISLEV | י"ט כסלו

LIKKUTEI SICHOS, VOLUME 15, P. 281FF.

Adapted from *sichos* delivered on *Shabbos Parshas Vayishlach,* 5727 (1966), *Yud-Tes Kislev,* 5711 (1950), and *Yud-Tes Kislev,* 5725 (1964)

Introduction

Achdus, unity, is perhaps the most sought-after commodity in today's society. In the personal realm, many people feel torn apart and their personalities fragmented, as they struggle to integrate their various desires and motivations into a single whole. And on the communal level, different people and strata within society grapple to find commonality, something that will bring them together despite their diverse natures and backgrounds.

The issue is real because seemingly, the only way two different people, groups within society, or aspects of one's personality can join together is by one or both of them sacrificing a certain aspect of what is important to them. When they make such a sacrifice, the unity is not complete; the aspect of themselves that is not joined with the other(s) remains apart, outside the setting of oneness.

In the *sichah* that follows, the Rebbe introduces the possibility of reaching perfect unity while preserving the individual identity of each particular person, group, or element of one's character. The key to this approach is focusing on the true essence and core from which all the particular dimensions emanate. It follows that:

a) Since the essence is the source of all the individual elements, when the essence is revealed, all the seemingly conflicting dimensions of those elements are seen as part of the greater picture, and not at variance with each other.

b) Accordingly, each one is necessary, having its own importance, since without it, the total picture is not complete.

The consummate expression of this motif will be in the era of *Mashiach,* when the world at large reaches its ultimate fulfillment. However, this conception is not merely a distant dream of the future. As *Mashiach* told the Baal Shem Tov, the spreading of the wellsprings of *Chassidus* is a catalyst for the advent of the Redemption, and within its teachings lies the possibility of experiencing a foretaste of the mindset that will prevail in that future era. Using it as a foundation, we can establish unity where conflict is found in our lives today.

Since the Torah is the medium that facilitates change in the world at large, the Rebbe begins by explaining how the revelation of *Chassidus* brought about unity within the Torah. On that basis, he proceeds to illustrate how it promotes unity within the different dimensions of our spiritual personalities, within the Jewish people as a whole, and even between G-d in His transcendence and the material dimensions of our existence.

This is not a mere philosophical treatise; it is a call to action – to infuse our own personalities with the light of *Chassidus*, to share that light with others, and to do so with ever-increasing energy. In this way, the wellsprings of the Baal Shem Tov's teachings will spread outward, to the furthest peripheries, and thus bring about the fulfillment of *Mashiach's* words, leading to the coming of the Redemption.

The Innovations Brought About by *Chassidus*

Aloneness – Bane or Blessing

1. Several interpretations have been offered **for the verse,[1] "And Yaakov remained alone." Among them:**

a) The Talmud states[2] (and this interpretation **is quoted – with** slightly **different wording – by *Rashi* in his commentary on the Torah), "He remained because of small utensils." This is alluded to in** the wording of the verse as well, **as *Rabboseinu Baalei HaTosafos*** explain,[3] **"Do not read לבדו, 'alone,' but rather לכדו, 'for his jug.'"[4]**

b) The Midrash states,[5] "Just as with regard to the Holy One, blessed be He, it is written,[6] 'And He shall be exalted alone on that day,' **so too, it is written regarding Yaakov, 'Yaakov remained alone.'"**

As has been explained on several occasions,[7] all of the interpretations of a verse (– and certainly of a word –) share an intrinsic connection. When applying this concept to the verse at hand, **it is necessary to clarify the connection between the two interpretations,** for seemingly, they have **opposite connotations.**

According to the interpretation offered by the Talmud, Yaakov's remaining alone is associated with "small utensils," **objects that have little**

א. אוֹיפְן פָּסוּק[א] "וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ" זַיְינֶען פַּאַראן עֶטְלֶעכֶע פֵּירוּשִׁים, וּמֵהֶם:

א) דִי גְמָרָא[ב] זָאגְט (אוּן עֶס וֶוערְט אַרָאפְּגֶעבְּרַאכְט - בְּשִׁינּוּי לָשׁוֹן - אִין פֵּירוּשׁ רַשִׁ"י עַל הַתּוֹרָה): "נִשְׁתַּיֵּיר עַל פַּכִּין קְטַנִּים"; אוּן דָאס אִיז מְרוּמָּז אִין וָוארְט "לְבַדּוֹ", וְוִי רַבּוֹתֵינוּ בַּעֲלֵי הַתּוֹסְפוֹת[ג] בְּרֶענְגֶען אַרָאפּ: "אַל תִּקְרֵי לְבַדּוֹ אֶלָּא לְכַדּוֹ"[ד].

ב) אִין מִדְרָשׁ[ה] שְׁטֵייט: "מַה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּתוּב בּוֹ[ו] וְנִשְׂגַּב ה' לְבַדּוֹ אַף יַעֲקֹב וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ".

וְוִי פִיל מָאל גֶערֶעדט[ז], הָאבְּן אַלֶע פֵּירוּשִׁים אוֹיפְן זֶעלְבְּן פָּסוּק (וּמִכָּל שֶׁכֵּן - אוֹיפְן זֶעלְבְּן וָוארְט) צְווִישְׁן זִיךְ אַ קֶשֶׁר תּוֹכְנִי. דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין: וָואס אִיז דִי שַׁיְיכוּת צְווִישְׁן דִי צְווֵיי פֵּירוּשִׁים בְּנִדּוֹן דִידַן, וְאַדְּרַבָּא, לִכְאוֹרָה, זַיְינֶען זֵיי פֵּירוּשִׁים הֲפָכִיִּים:

לוֹיטְן פֵּירוּשׁ הַגְּמָרָא אִיז יַעֲקֹב'ס אִיבֶּערְבְּלַיְיבְּן "לְבַדּוֹ" גֶעוָוען פַארְבּוּנְדְן מִיט "קְטַנִּים", מִיט זַאכְן וָואס הָאבְּן

---

1. *Bereishis* 32:25.

2. *Chulin* 91a.

3. This interpretation is also mentioned by Rabbeinu Bachya (in the name of "our Rabbis of blessed memory") and Rabbi Ovadiah of Bartenura in their commentary on this verse.

4. *Rabboseinu Baalei HaTosafos, loc. cit.*, mention another interpretation, that the term לבדו is referring to בית הבד, "an olive press," which produces oil that is commonly placed in small jugs, and *Hadar Zekeinim*, which states, "We know from the implication of לבדו... that it was for a matter of no importance." Consult that source. See also the super-commentaries on *Rashi's* commentary.

5. *Bereishis Rabbah* 77:1.

6. *Yeshayahu* 2:17.

7. See *Likkutei Sichos,* Vol. 3, p. 782, *et al.*

importance.[8] [And the word **לבדו** is interpreted as meaning "for his jug."]

By contrast, according to the Midrash, **Yaakov's remaining alone reflects a peak of elevation,**[9] a state **compared to the singularity of G-d Himself,** a consummate **revelation of oneness that will first be manifest in the Ultimate Future, as reflected in the continuation of the prooftext which states "on that day."**

גֶעהַאט גָאר ווַיינִיק חֲשִׁיבוּת[ח] [און אַזוֹי ווֶערְט אוֹיךְ גֶעטַייטְשְׁט דֶער ווָארְט "לְבַדּוֹ" - "אַל תִּקְרֵי לְבַדּוֹ אֶלָּא לְכַדּוֹ"]; דַאקֶעגְן לוֹיטְן פֵּירוּשׁ הַמִּדְרָשׁ אִיז "וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ" אַן עִנְיָן פוּן תַּכְלִית הָעִילוּי וְהַמַּעֲלָה[ט]: סְ'אִיז עַל דֶּרֶךְ ווִי "וְנִשְׂגָּב ה' לְבַדּוֹ" פוּן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - דֶער עִנְיָן פוּן אַחְדּוּת וְהִתְגַּלּוּת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, ווִי עֶס ווֶעט זַיְין עֶרְשְׁט לֶעָתִיד לָבוֹא - "בַּיּוֹם הַהוּא" (כְּהַהֶמְשֵׁךְ אִין פָּסוּק).

Why *Chassidus* was Revealed Specifically in the Present Era

2. As is well known, ***Shalah*** **writes**[10] **that the weekly Torah readings contain allusions to all the festivals that occur during the weeks in which they are read. From this, we can conclude that since in many years – as this year – the festival**[11] **of** ***Yud-Tes*** **Kislev falls on the** ***Shabbos*** **or in the week when** ***Parshas Vayishlach***[12] **is read, the theme of** ***Yud-Tes*** **Kislev is alluded to in that Torah reading.**[13]

The connection between the two **can be understood through the preface** of a concept of greater scope.

There are two explanations given as to why ***Chassidus*** **was revealed specifically**

ב. סְ'אִיז יָדוּעַ ווָאס דֶער שְׁלָ"ה שְׁרַייבְּט[י], אַז אַלֶע מוֹעֲדֵי הַשָּׁנָה זַיְינֶען מְרוּמָּז אִין דִי פַּרְשִׁיּוֹת הַתּוֹרָה ווָאס ווֶערְן גֶעלֵייעֶנְט אִין דִי זְמַנִּים אִין ווֶעלְכֶע דִי מוֹעֲדִים זַיְינֶען חָל.

דֶערְפוּן אִיז פַארְשְׁטַאנְדִיק בְּנוֹגֵעַ דֶעם מוֹעֵד[יא] פוּן י"ט כִּסְלֵו, ווָאס אִיז חָל - בְּכַמָּה שָׁנִים, ווִי דֶעם יָאר - אִין (שַׁבָּת) פַּרְשַׁת וַיִּשְׁלַח[יב], אַז דֶער תּוֹכֶן פוּן י"ט כִּסְלֵו אִיז מְרוּמָּז אִין פַּרְשַׁת וַיִּשְׁלַח[יג].

ווֶעט מֶען דָאס פַארְשְׁטֵיין בְּהַקְדִּים:

דָאס ווָאס תּוֹרַת הַחֲסִידוּת אִיז נִתְגַּלֶּה

---

8. **This is particularly true in light of the interpretation of** ***Kli Yakar,*** which explains that Yaakov's preoccupation with his insignificant possessions was an expression of spiritual shortsightedness. **See also the interpretation of the Maggid of Mezeritch (*****Or Torah*****, p. 475) who explains that Yaakov's remaining alone due to his forgetting small utensils* refers to** his remaining spiritually alone, **without his intellectual faculties, which are** referred to as **small utensils.**

* **The standard published edition of** ***Or Torah*** **uses the wording** פחים**. Perhaps it should read** פכים**.**

9. **See also** ***Toras Levi Yitzchak*** **(p. 11), which associates "And Yaakov remained alone" with** the blessing (*Bamidbar* 23:9), **"Behold! It is a nation which will dwell in solitude."**

10. ***Shalah, Torah Shebichsav,*** **the beginning of** ***Parshas Vayeishev.***

11. *Yud-Tes* Kislev, commemorating the day when the founder of the Chabad Movement, the Alter Rebbe, was released from czarist prison, is called a "festival" in Chabad *Chassidus,* as per **the wording used by the Alter Rebbe,** quoted in ***Likkutei Dibburim,*** **Vol. 1, p. 19b.** Note also **the expression "festival of festivals" used by my revered father-in-law, the Rebbe – (quoted in the letter printed as an introduction to** ***Ha-Yom Yom*** **and to the pamphlet of** ***Yud-Tes*** Kislev) – **and the explanation of that term in** ***Likkutei Sichos,*** **Vol. 5, p. 436ff.**

12. **Even when** ***Yud-Tes*** **Kislev falls in the week of** ***Parshas Vayeishev,*** **it is blessed from the preceding** ***Shabbos,*** **the** ***Shabbos*** **of** ***Parshas Vayishlach.***

13. **See also** ***Sefer HaSichos 5704,*** **p. 50 (as mentioned in footnote 82 below);** ***Likkutei Sichos,*** **Vol. 1, p. 70,** ***et al.***

in these later generations (as opposed to the previous generations, when our people were on a higher spiritual level; to borrow our Sages' expression,[14] **"[If] those of the early generation were [likened to] angels,** then we are to be considered as [mere] humans"):

a) **Because of the manifold spiritual darkness that has continued to swell in the later generations (and in particular, in the era of *ikvesa deMeshicha,*** the time when *Mashiach's* approaching footsteps can be heard), the revelation of **a higher light is necessary** to empower us **to overcome that darkness.**[15]

b) **To borrow an explanation from the writings of the *Arizal*[16] – (which is quoted as *halachah* by *Magen Avraham*[17] and the *Shulchan Aruch* of the Alter Rebbe,[18] who** is described as **"the master of happiness and redemption** in connection with *Yud Tes Kislev*) – **on Friday, one must taste the foods that are prepared for *Shabbos*** (as alluded to in the phrase,[19] **"Those who taste of it merit life"**).

Similarly, when viewing the **six millennia** of the world's existence as six **days,**[20] **the last generations before the coming of *Mashiach* can be understood as being Friday** afternoon, short hours **before "the day which is all *Shabbos*." As such, we have been granted a glimmer (or, at least, a foretaste) of the revelation of the inner, mystic dimension of the Torah (*pnimiyus***

גֶעוואָרְן דַוְקָא אִין דִי דוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים (אוּן נִיט אִין דִי פְרִיעֶרְדִיקֶע דוֹרוֹת, וָואס "רִאשׁוֹנִים בְּנֵי מַלְאָכִים כו'"[יד]), זַיְינֶען פַאַראַן צְווֵיי הַסְבָּרוֹת:

א) מִצַד דֶעם חֹשֶׁךְ כָּפוּל וּמְכֻפָּל וָואס אִיז נִתּוֹסֵף גֶעוואָרְן אִין דִי דוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים (וּבִפְרַט אִין דָרָא דְעִקְבְתָא דִמְשִׁיחָא), מוּז מֶען אָנְקוּמֶען צוּ אַ הֶעכֶערְן אוֹר, וָואס זָאל בַּיְיקוּמֶען אוֹיךְ אָט דֶעם חֹשֶׁךְ[טו];

ב) עַל דֶרֶךְ ווִי עֶס שְׁטֵייט אִין כִּתְבֵי הָאֲרִיזַ"ל[טז] (אוּן עֶס ווֶערְט אַרָאפְּגֶעבְּרַאכְט אִין מָגֵן אַבְרָהָם' וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ אַדְמוּ"ר הַזָקֵן[יז]* - בַּעַל הַגְאוּלָה וְהַשִׂמְחָה - לַהֲלָכָה), אַז עֶרֶב שַׁבָּת דַארְף מֶען פַארְזוּכְן פוּן דִי מַאֲכָלִים פוּן שַׁבָּת ("טוֹעֲמֶיהָ חַיִּים זָכוּ"[יח]), אַזוֹי אִיז עֶס אוֹיךְ אִין דִי כְּלָלוּת'דִיקֶע "טֶעג" פוּן "שִׁית אַלְפֵי שְׁנִין"[יט], אַז אִין דִי לֶעצְטֶע דוֹרוֹת פַאר בִּיאַת הַמָשִׁיחַ, דֶעם "עֶרֶב שַׁבָּת" פוּן "יוֹם שֶׁכֻּלוֹ שַׁבָּת" - ווֶערְט נִמְשָׁךְ אַ הֶאָרָה (בְּדֶרֶךְ טְעִימָה עַל כָּל פָּנִים) פוּנֶעם גִילוּי פוּן פְּנִימִיוּת הַתּוֹרָה וָואס ווֶעט

---

14. *Shabbos* 112b. That source states, **בני מלאכים**, lit., "the sons of the angels."

A similar expression is found **in *Talmud Yerushalmi*, *Demai* 1:3. In *Shekalim*** 5:1 and in ***Bereishis Rabbah*** 60:8, **the word** בני **is not included. This is also the version of the text cited by Rav Nissim Gaon in *Shabbos, loc. cit.* and *Tosafos, Shabbos* 12b, s.v. *Rabbi Nasan*. Both versions are cited by *Dikdukei Sofrim, Shabbos* 112b. See also *Tosafos, Chulin* 5b, s.v. *Tzaddikim*, which uses the version** כמלאכים, **"like angels." This is the version quoted in many texts.**

15. **See *Kuntreis Eitz HaChayim,* ch. 13. Note the letter from the Rebbe Rashab (printed on page 82ff.) as an appendix to that text.**

See also the analogy of the Alter Rebbe [quoted in ***HaTamim,* Vol. 2, p. 49 (72)] regarding the son of a king who became sick,** and the explanation that **the Baal Shem Tov awakened the Jewish people from a state of faint. [This is taken from an ancient chassidic manuscript of unknown authorship (printed in *Sefer HaMamaarim* 5663, Vol. 1, p. 142ff. See also *Likkutei Sichos,* Vol. 2, p. 516ff., *et al.*)** See also ibid., Vol. 30, p. 170ff.]

16. ***Pri Eitz Chayim,* Section 18, beginning of ch. 3; *Shaar HaKavanos,* regarding the concept of immersion** in a *mikveh* **on Friday.**

17. ***Magen Avraham, Orach Chayim* 250:1.**

18. **The Alter Rebbe's *Shulchan Aruch, Orach Chayim* 250:8.**

19. *Shabbos Musaf* liturgy. ***Pri Eitz Chayim; Shaar HaKavanos, loc. cit.***

20. **See the commentary of *Ramban* on *Bereishis* 2:3.**

haTorah) which will be made manifest (in a consummate manner) by *Mashiach*.[21]

These two explanations (like the two explanations of Yaakov's remaining alone) reflect two extremes: According to the first explanation, *Chassidus* was revealed in the later generations because of their lower level. Because of the great spiritual darkness prevalent in these generations, it was necessary for it be counterbalanced by a revelation of the lofty light of *pnimiyus haTorah*.

By contrast, according to the second explanation, the revelation of *Chassidus* in these later generations is a reflection of the unique positive nature of the present time: It is "Friday afternoon," and therefore, at this time, there is already a foreshadowing of the revelations of the Ultimate Future.[22]

נִתְגַּלֶּה וֶועֶרְן (בִּשְׁלֵימוּתָהּ) דוּרְךְ מָשִׁיחַ צִדְקֵנוּ[כ].

און אויך אין די צְווֵיי הַסְבָּרוֹת גֶעפִינְט מֶען די צְווֵיי קְצָווֹת (עַל דֶּרֶךְ ווִי אין "וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ", כַּנַּ"ל): לוֹיט דֶער עֶרְשְׁטֶער הַסְבָּרָה קוּמְט אוֹיס, אַז דֶער גִילוּי אוֹר הַחֲסִידוּת אין דוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים איז מִצַּד זֵייעֶר נִידֶערִיקַיְיט - צוּלִיב דֶעם גוֹדֶל הַחֹשֶׁךְ אין אָט די דוֹרוֹת פָּאדֶערְט זִיךְ לְעֻמָּתוֹ דֶער גִילוּי פוּנֶעם אוֹר נַעֲלֶה פוּן פְּנִימִיּוּת הַתּוֹרָה; מַה שֶּׁאֵין כֵּן לוֹיט דֶער צְווֵייטֶער הַסְבָּרָה, איז דֶער גִילוּי הַחֲסִידוּת אין די דוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים פַארְבּוּנְדְן מִיט מַעֲלַת הַזְּמַן: זַייעֶנְדִיק בִּבְחִינַת "עֶרֶב שַׁבָּת לְאַחֲרֵי חֲצוֹת" איז שׁוֹין דֶעמָאלְט דָא אַ מֵעֵין פוּן דֶעם גִילוּי דְּלֶעָתִיד[כא].

Spreading the Wellsprings

3. To explain the above: As is well known,[23] *Yud-Tes* Kislev marks the beginning of the primary efforts to "spread the wellsprings [of *Chassidus*] outward," the dissemination of the teachings of *Chassidus* to all Jews, even those found in the most distant peripheries.[24]

As has been explained on many occasions,[25] the expression "when the wellsprings spread outward" implies that the wellsprings themselves

ג. דֶער בִּיאוּר אין דֶעם:

ס'איז יָדוּעַ[כב] אַז י"ט כִּסְלֵו הָאט אוֹיפְגֶעטָאן די הַתְחָלָה פוּן דֶעם עִיקָר דְ"יָפוּצוּ מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה" - די הֲפָצָה פוּן מַעְיְנוֹת הַחֲסִידוּת צוּ אַלֶע אִידְן, אוֹיךְ צוּ אַזֶעלְכֶע וָואס גֶעפִינֶען זִיךְ אין "חוּצָה"[כג].

שׁוֹין פִיל מָאל גֶערֶעדְט[כד] ווֶעגְן דֶעם דִיוּק הַלָּשׁוֹן "יָפוּצוּ מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה", אַז דָאס מֵיינְט, אַז די מַעְיָנוֹת אַלֵיין

---

21. See also the explanation of these subjects in *Likkutei Sichos,* Vol. 1, p. 59, *et al*; and see *Likkutei Sichos,* Vol. 2, p. 467ff.

Note also the statements of the *Zohar,* Vol. I, pp. 117a, 118a, explained at length in the *sichah* delivered on Acharon Shel Pesach, 5730 (printed in *Likkutei Sichos,* Vol. 7, p. 206ff. and as an appendix to the series of *maamarim* entitled *Yom Tov Shel Rosh HaShanah,* 5666). See also *Likkutei Sichos,* Vol. 15 p. 42ff. (translated in *Selections from Likkutei Sichos, Bereishis*, p. 68ff.), *Or HaChayim, Vayikra* 6:2, *Rambam's Iggeres Teiman,* which is quoted and explained in *Likkutei Sichos,* Vol. 2, p. 588ff., *et al.*

22. The intent is that not only do teachings of *Chassidus* ("the spreading of the wellsprings outward") prepare for the coming of *Mashiach* (as expressed in the renowned letter of the Baal Shem Tov printed at the conclusion of the text *Ben Poras Yosef,* and in other sources), but also that, at present, there shines – and one can appreciate – a foreshadowing of the revelations of the Ultimate Future.

23. *Toras Shalom*, p. 112ff.

24. Ibid., p. 113.

25. See *Likkutei Sichos,* Vol. 10, p. 106, *et al.*

should come into these peripheries. The intent is not merely that the wellsprings of *Chassidus* **will have an effect on distant places (while these** wellsprings **remain in their natural places), but that the wellsprings themselves** will reach **the peripheries.**[26]

Furthermore, the wellsprings must spread to the outer reaches – i.e., they must **flourish** and prosper **– to the extent that every particular aspect of the outer reaches will be permeated by the wellsprings** of *Chassidus*.

Every matter has its source in the Torah. **By beginning with** the expression of a given motif in the realm of **Torah,** it becomes possible for it to be expressed in other contexts. Accordingly, **it is understood that the spreading of the wellsprings of *Chassidus* outward, the revelation and dissemination of *pnimiyus haTorah* to Jews who are found in the outer reaches, also begins from** a parallel initiative within the realm of Torah study: **The wellsprings of *pnimiyus haTorah* will be apparent within the teachings of *nigleh,* the revealed,** primarily legalistic **dimension of Torah study, to the extent that** the two disciplines **are joined in absolute unity.**

Before the Alter Rebbe, there were also Torah giants who achieved prominence in both *nigleh* and *nistar,* the Torah's mystic secrets. Obviously, their involvement in the Torah's mystic secrets affected their approach to *nigleh,* **changing the nature of** their **study** of it. **Nevertheless, they would regard** these disciplines **as two distinct realms: the revealed and the hidden.**

Erasing that separation is what **constituted the new development the Alter Rebbe** brought about: **He unified both aspects of Torah study in complete oneness.**[27]

דַארְפְן קוּמֶען אִין "חוּצָה"; דָאס הֵייסְט נִיט נָאר דַארְפְן דִי מַעְיָנוֹת הָאבְּן אַ וִוירְקוּנְג אוֹיפְן "חוּצָה" (בְּעֵת זֵיי אַלֵיין בְּלַייְבְּן בִּמְקוֹמָם), נָאר אוֹיךְ זֵיי אַלֵיין דַארְפְן זִיךְ גֶעפִינֶען אִין "חוּצָה"[כה].

אוּן נָאכְמֶער: דִי מַעְיָנוֹת דַארְפְן זִיךְ גֶעפִינֶען אִין חוּצָה אִין אַן אוֹפֶן פוּן "יָפוּצוּ" - זִיךְ פַארְשְׁפְּרֵייטְן אִין חוּצָה, בִּיז אַז יֶעדֶער פְּרַט אוּן נְקוּדָה פוּן "חוּצָה" זָאל זַיְין דוּרְכְגֶענוּמֶען דוּרְךְ דִי מַעְיָנוֹת.

אַזוֹי ווִי אַלֶע עִנְיָנִים הוֹיבְּן זִיךְ אָן פוּן תוֹרָה, אִיז מוּבָן אַז אוֹיךְ דֶער עִנְיָן פוּן "יָפוּצוּ מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה" - דִי הֲפָצָה אוּן גִילוּי פוּן פְּנִימִיּוּת הַתּוֹרָה צוּ דִי אִידְן ווֶעלְכֶע גֶעפִינֶען זִיךְ אִין חוּצָה - הוֹיבְּט זִיךְ אָן דֶערְמִיט ווָאס דִי מַעְיָנוֹת פוּן פְּנִימִיּוּת הַתּוֹרָה קוּמֶען לִידֵי גִילוּי אִין נִגְלֶה דְתוֹרָה, בִּיז זֵיי ווֶערְן פַארְאֵייְנְצִיקְט לַאֲחָדִים מַמָּשׁ.

אוֹיךְ פַאר דֶעם אַלְטְן רֶבִּי'ן זַיְינֶען גֶעווֶען גְדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל ווָאס זַיְינֶען גֶעווֶען גְרוֹיס אִין בֵּיידֶע חֶלְקֵי הַתּוֹרָה, סַיי אִין נִגְלֶה דְתוֹרָה אוּן סַיי אִין נִסְתָּר דְּתוֹרָה; וּפָשׁוּט, אַז זֵייעֶר לִימּוּד נִסְתָּר דְּתוֹרָה הָאט אוֹיפְגֶעטָאן אַז זֵייעֶר לִימּוּד פוּן נִגְלֶה דְתוֹרָה אִיז גֶעווֶען בְּאוֹפֶן אַחֵר - פוּנְדֶעסְטְווֶעגְן אִיז עֶס בַּיי זֵיי גֶעווֶען אִין אַן אוֹפֶן פוּן צְווֵיי בַּאזוּנְדֶערֶע חֲלָקִים, גַּלְיָא אוּן סָתִים.

אִין דֶעם אִיז בַּאשְׁטַאנֶען דֶער אוֹיפְטוּ פוּן אַלְטְן רֶבִּי'ן, אַז עֶר הָאט מְאַחֵד גֶעווֶען בֵּיידֶע חֶלְקֵי הַתּוֹרָה לַאֲחָדִים מַמָּשׁ[כו].

26. See *Sefer HaSichos 5704,* p. 106.

27. See the discussion of these matters in *Likkutei Sichos,* Vol. 6, p. 37; Vol. 16, p. 38ff. (note the sources mentioned there), *et al.*

When the Soul's Powers that Transcend the Mind Shape the Mind

4. "Israel attaches itself to the Torah";[28] moreover, the Torah **is "our life,"[29] and Israel and the Torah are one. It is thus evident that just as the spreading of the wellsprings outward** brought about a new development **in the Torah – the unification of the hidden and revealed aspects of the Torah – so too,** it brought about a new development **within souls of the Jewish people. Through the revelation of the teachings of *Chassidus,*** the possibility was generated for **the wellsprings to spread outward within** the individual world of every **person,[30] i.e., the hidden dimensions of the soul could be united with the revealed** and conscious **ones,[31]** the powers of intellect, emotion, and the like.

Within each one of us, there exist dimensions of the soul which are hidden, i.e., transcendent spiritual potentials that are too elevated to be controlled by our conscious minds; for example, the power of *emunah,* faith. **It is true that before the revelation of the teachings of *Chassidus,* the light of faith (the hidden dimension of the soul) that transcends intellect, also had an effect on the revealed powers of the soul, causing the powers of intellect and emotion to function in a different** and more elevated **fashion. Nevertheless,** the power of **faith itself remained hidden, above and beyond the intellect;** it could not be confined or expressed within a person's **revealed powers,** his conscious self.

The Alter Rebbe made it possible for faith and *kabbalas ol* (the acceptance of G-d's yoke), which transcend intellect, to permeate an individual's personality entirely, to the extent that they enter that limited **realm and become one with the soul's revealed** and conscious powers. **A person's** conscious **mind would then be able to appreciate and absorb concepts that are** inherently **beyond the scope of intellect.[32]**

ד. ווִיבַּאלְד אַז "יִשְׂרָאֵל מִתְקַשְּׁרָאן בְּאוֹרַיְתָא"[כז], און נָאכְמֶער: "הִיא חַיֵּינוּ" און יִשְׂרָאֵל וְאוֹרַיְתָא כּוּלָּא חַד - אִיז מוּבָן, אַז כְּשֵׁם ווִי סְ'אִיז דָא דֶער עִנְיָן פוּן "יָפוּצוּ מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה" אִין תּוֹרָה - דֶער אִיחוּד פוּן סָתִים וְגַלְיָא דְאוֹרַיְתָא, אַזוֹי אִיז עֶס אוֹיךְ אִין (נִשְׁמוֹת) יִשְׂרָאֵל: דוּרְךְ גִילוּי תּוֹרַת הַחֲסִידוּת הָאט זִיךְ אוֹיפְגֶעטָאן דֶער עִנְיָן פוּן "יָפוּצוּ מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה" אִין דֶעם אָדָם גוּפָא[כח] - דֶער אִיחוּד פוּן סָתִים וְגַלְיָא שֶׁבְּנִשְׁמְתָא[כט]:

אֶמֶת טַאקֶע, אַז אוֹיךְ פַאר דֶעם גִילוּי פוּן תּוֹרַת הַחֲסִידוּת הָאט דֶער אוֹר הָאֱמוּנָה (סָתִים דְנִשְׁמְתָא), וָואס אִיז הֶעכֶער פוּן שֵׂכֶל, פּוֹעֵל גֶעוֶוען אוֹיךְ אוֹיף דִי כֹּחוֹת הַגְלוּיִים - אַז אוֹיךְ דִי כֹּחוֹת פוּן שֵׂכֶל וּמִדּוֹת זָאלְן זַיְין בְּאוֹפֶן אַחֵר - פוּנְדֶעסְטְוֶועגְן אִיז דִי אֱמוּנָה אַלֵיין גֶעבְּלִיבְּן סָתִים און הֶעכֶער פוּן שֵׂכֶל (גַלְיָא);

דֶער אַלְטֶער רֶבִּי הָאט אוֹיפְגֶעטָאן אַז דִי אֱמוּנָה וְקַבָּלַת עוֹל שֶׁלְמַעְלָה מִן הַשֵּׂכֶל זָאלְן דוּרְכְנֶעמֶען דֶעם מֶענְטשְׁן אִינְגַאנְצְן, בִּיז אַז זֵיי גוּפָא זָאלְן אַרָאפְּקוּמֶען און נִתְאַחֵד ווֶערְן מִיט גַלְיָא דְנִשְׁמְתָא: אִין שֵׂכֶל גוּפָא זָאלְן זִיךְ אָפְּלֵייגְן און דֶערְהֶערְט ווֶערְן דִי עִנְיָנִים שֶׁלְמַעְלָה מִן הַשֵּׂכֶל.

---

28. See the *Zohar,* Vol. III, p. 73a; see also *Likkutei Torah, Devarim,* p. 46a, *et al.*

29. Cf. *Devarim* 32:47; the *Maariv* prayers, *et al.*

30. See similar concepts in *Likkutei Sichos,* Vol. 10, p. 102ff.

31. See the lengthy explanation of this concept in *Likkutei Sichos,* ibid., which speaks in a more encompassing context, that "the wellsprings" refer to the soul and "the outer reaches" refer to the body.

32. Frequently, it is explained that the Baal Shem Tov ignited the es-

Uniting the People

5. Just as on the individual level, *Chassidus* grants the potential for "spreading the wellsprings outward," that the wellsprings of the soul, the powers of faith and *kabbalas ol,* **will be united with its outer reaches** – i.e., the conscious powers of intellect and emotion – **so too,** it grants the potential for true unity among **the Jewish people as a whole, who together all constitute "one complete body."**[33]

The "leaders of the thousands among Israel" correspond to **the "heads and the minds"** of the **Jewish people;**[34] **they are the "wellsprings." In previous eras (before the revelation of *Chassidus*), the spiritual leaders of the Jewish people remained secluded in their own space. Certainly, they exercised influence over the Jewish people as a whole – through the Torah that they taught, or through** the personal example **of refined conduct which they demonstrated. Nevertheless,** although **they were able to affect the Jewish people as a whole (and many individuals on a personal level), they themselves remained separate from the "outer reaches."**

The new **path of Divine service** associated with **"spreading the wellsprings outward"** altered the nature of this interaction, **bringing**

ה. כְּשֵׁם ווִי סְ'אִיז בַּיי יֶעדֶערְן בִּפְרַט - אַז חֲסִידוּת הָאט אוֹיפְגֶעטָאן דֶעם "יָפוּצוּ מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה", דֶעם אִיחוּד פוּן "מַעְיָן" שֶׁבִּנְשָׁמָה מִיטְן "חוּצָה" שֶׁבִּנְשָׁמָה - אַזוֹי אִיז עֶס אוֹיךְ בַּיי אִידְן בִּכְלַל, וואָס אַלֶע צוּזַאמֶען זַיינֶען זֵיי אַ "קוֹמָה אַחַת שְׁלֵמָה"[ל]:

דִי "רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל" ווֶעלְכֶע זַיינֶען "בְּחִינַת רֹאשׁ וּמוֹחַ"[לא] פוּן אִידְן, זַיינֶען בִּבְחִינַת "מַעְיָן"; אִיז אַמָאל (פַאר גִילוּי הַחֲסִידוּת) גֶעווֶען דֶער סֵדֶר, אַז דִי גְדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל זַיינֶען גֶעווֶען אָפְּגֶעזוּנְדֶערְט אִין זֵייעֶרֶע ד' אַמוֹת. אֱמֶת טַאקֶע, אַז זֵיי הָאבְּן גֶעהַאט אַ הַשְׁפָּעָה אוֹיף כְּלָלוּת עַם יִשְׂרָאֵל

- צִי דוּרְךְ תּוֹרָה, וואָס מְ'פְלֶעגְט פוּן זֵיי לֶערְנֶען, אָדֶער דוּרְךְ אָפְּלֶערְנֶען זִיךְ פוּן זֵיי הַנְהָגוֹת טוֹבוֹת וכו' -

דָאךְ זַיינֶען זֵיי אַלֵיין בִּכְלַל גֶעווֶען אָפְּגֶעשְׁלָאסְן פוּנֶעם "חוּצָה"; סְ'אִיז נָאר וואָס זֵיי הָאבְּן גֶעהַאט אַ ווִירְקוּנְג אוֹיף כְּלָלוּת עַם יִשְׂרָאֵל (אוּן אוֹיף פְּרָטֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל).

דֶער סֵדֶר הָעֲבוֹדָה פוּן "יָפוּצוּ מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה" הָאט אוֹיפְגֶעטָאן, אַז דִי גְדוֹלֵי

---

sential spark of the Jewish soul that transcends intellect, and the Alter Rebbe contributed an intellectual dimension, communicating those teachings in *Chabad,* "wisdom, understanding, and knowledge."

The intent is not that the Alter Rebbe took ordinary mortal intellect and used it to explain the teachings of the Baal Shem Tov, but rather that he took the teachings of the Baal Shem Tov that transcend intellect and used them to expand and reshape the nature of our thought processes, enabling them to understand and internalize concepts that are essentially above intellect.

To illustrate by analogy: When a person feels that his life is in danger, he will run faster and jump further than the greatest athletes. Why? Because his essential desire to live has been ignited. That essential desire is unlimited and it has the potential to endow each of a person's particular powers with a dimension of its unlimited power.

To apply these concepts in the analogue: A Jewish soul is "an actual part of G-d" (*Tanya,* ch. 2), as unlimited and unbounded as He is. This unlimited potential is expressed in the power of faith which takes a person beyond his individual identity. The Baal Shem Tov and the Alter Rebbe showed a path of Divine service that enables faith to expand the scope of intellect. Just as the essential desire to live contributes an unlimited dimension to a person's physical prowess, so too, tapping the essential point of the soul introduces a dimension of infinity into his thought processes. In this way, it is revealed that our thought processes are fundamentally not independent entities, but expressions of the essence of our souls. That is their own essential nature.

33. See *Likkutei Torah, Devarim,* p. 44a, the beginning of *Parshas Nitzavim,* and other sources.

34. *Tanya,* ch. 2.

the leaders of the Jewish people out from their own secluded spheres[35] **and into** contact with the people at large, including those on **the peripheries.** The leaders **interacted with the people who were in a state of poverty** – with poverty understood in terms of our Sages' statement,[36] **"[A man is] poor only [when lacking] knowledge" – and spoke to them in the language and terms that they** could **understand.**

יִשְׂרָאֵל זָאלְן נִיט זַיְין אָפְּגֶעשְׁלָאסְן אִין זֵייעֶרע ד' אַמּוֹת[לב], נָאר זֵיי אַלֵיין זָאלְן אַרַיְינְקוּמֶען אִין "חוּצָה"; אוּן אִין "חוּצָה" זָאלְן זֵיי זֶען בָּעֱנִי עַמָּם וָואס "אֵין עָנִי אֶלָּא בְּדֵעָה"[לג] - אוּן רֵיידְן מִיטְן "עָנִי" אוֹיף דֶעם לָשׁוֹן אוּן מִיט דִי אוֹתִיּוֹת וָואס יֶענֶער פַאְרשְׁטֵייט.

Moreover, since the "spreading of the **well-springs** outward" **must encompass every aspect and particular of these peripheries,** the involvement of **the spiritual leaders of the Jewish people** with the nation at large **also included involvement with the people's material concerns.**

נָאךְ מֶער: וִוייבַּאלְד אַז דִי "מַעְיָנוֹת" דַארְפְן דֶערְגְרֵייכְן יֶעדֶער נְקוּדָּה אוּן פְּרַט פוּן דֶעם "חוּצָה", אִיז מוּבָן, אַז דָאס אִיז כּוֹלֵל אַז דִי גְדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל גִיבְּן זִיךְ אָפּ אוֹיךְ מִיט דִי עִנְיָנִים גַשְׁמִיִּים פוּן עַם יִשְׂרָאֵל.

Seeing the Above Nature in Nature

6. The Torah is the soul of the world, as evident from **our Sages' statement**[37] **that the world was created "for the sake of the Torah, which is called 'first.'" It can thus be concluded that since** ***Yud-Tes*** **Kislev brought about a new development in the Torah, it also brought about a similar new development in the world** at large.

ו. תּוֹרָה אִיז דָאךְ דִי נְשָׁמָה פוּן דֶער וֶועלְט, ווִי חֲזַ"ל[לד] זָאגְן אַז דִי וֶועלְט אִיז בַּאשַׁאפְן גֶעוָוארְן "בִּשְׁבִיל הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרֵאת רֵאשִׁית", אִיז דֶערְפוּן פַארְשְׁטַאנְדִיק, אַז ווִיבַּאלְד י"ט כִּסְלֵו הָאט אוֹיפְגֶעטָאן אַ חִידּוּשׁ אִין תּוֹרָה, הָאט זִיךְ מִמֵּילָא אוֹיפְגֶעטָאן בְּדוּגְמָא לָזֶה אוֹיךְ אִין וֶועלְט.

To explain: As is well known, because of (the concealment that characterizes) our world, we can appreciate only the Divine light that enclothes itself in the world, the light originating in G-d's **name** ***Elokim***[38] **(which is numerically equivalent to** ***ha-teva,*** **nature**[39]**). By meditating on matters involving material existence, we can come to the knowledge and recognition that "there is a Master of this structure."**[40] **We cannot, however, appreciate** G-d's

וְהַבִּיאוּר: עֶס אִיז יָדוּעַ, אַז מִצַּד (הֶעְלֵם פוּן) עוֹלָם אַלֵיין קֶען מֶען נָאר צוּקוּמֶען צוּם אוֹר אֱלֹקִי וָואס אִיז מְלוּבָּשׁ אִין וֶועלְט, צוּם שֵׁם אֱלֹקִים (בְּגִימַטְרִיָּא הַטֶּבַע) - דוּרְךְ הִתְבּוֹנְנוּת אִין עִנְיָנֵי הָעוֹלָם כו' קֶען מֶען צוּקוּמֶען צוּ דֶער יְדִיעָה וְהַכָּרָה אַז יֵשׁ מַנְהִיג לְבִירָה זוֹ[לה]; אָבֶער נִיט

---

35. See *Sefer HaSichos 5700* (p. 111ff., quoted in *HaYom Yom,* entry 22 Iyar), "It used to be that the teacher – the *Rosh Yeshivah* or the *Gaon* – was 'alone,' and the students were 'alone.' [Through] the path of *Chassidus* which the Rebbe founded... the Rebbe is not alone, and the chassidim are not alone."

36. *Nedarim* 41a.

37. *Rashi, Bereishis* 1:1. See also *Bereishis Rabbah* 1:4.

38. Both *Elokim* and *Havayah* are names that refer to G-d. As explained in the *Midrash* (*Shmos Rabbah* 3:6) and the Kabbalah, the different names of G-d refer to different manifestations of His attributes.

39. *Pardes, Shaar* 12, ch. 2; *Tanya, Shaar HaYichud VehaEmunah,* ch. 6.

40. See *Bereishis Rabbah,* the beginning of *Parshas Lech Lecha* 39:1.

name *Havayah*,[41] **which transcends the** nature of our **world.**[42]

צוּם שֵׁם הֲוָיָ' וואָס אִיז הֶעכֶער פוּן וועלְט[לו].

The occurrence of miracles from time to time does reveal the name *Havayah* within our world. Nevertheless, this is not relevant to the world as it exists within its own context. On the contrary, it represents an upset of the natural order of the world.

און הֲגַם אַז ס'אִיז דָא דֶער גִילוּי פוּן שֵׁם הֲוָיָ' אִין וועלְט, דוּרְךְ דִי נִסִים וואָס קוּמֶען פָאר מִזְמַן לִזְמַן, פוּנְדֶעסְטְוועגְן, אִיז דָאס נִיט שַׁיָיךְ צוּ וועלְט גוּפָא, וְאַדְרַבָּה: דָאס אִיז אַן עִנְיָן פוּן שִׁידוּד הַטֶבַע וְהָעוֹלָם.

However, *Chassidus* made it possible for G-dliness which is above the nature of the world to be revealed within the world itself. Accordingly, *Chassidus* provides explanations dependent on mortal wisdom – using examples and analogies from material entities[43] **– to demonstrate that the world is at one with the G-dly light that transcends the world.**

חֲסִידוּת הָאט אוֹיפְגֶעטָאן, אַז אִין וועלְט גוּפָא זָאל זַיְין דֶער גִילוּי אֱלֹקוּת וואָס אִיז הֶעכֶער פוּן וועלְט; וואָס דֶערְפַאר אִיז חֲסִידוּת מְבַאֵר אוֹיךְ בְּהַסְבָּרָה פוּן שֵׂכֶל אֱנוֹשִׁי - מִיט מְשָׁלִים וכו' פוּן עִנְיָנֵי הָעוֹלָם[לז] - ווִי וועלְט אִיז מְיוּחָד מִיטְן אוֹר אֱלֹקִי וואָס אִיז הֶעכֶער פוּן וועלְט.

Seeing Wonders

7. It is possible to say that this concept explains the Alter Rebbe's choice of **words in his renowned letter,**[44] in which he states **that the redemption of *Yud-Tes* Kislev occurred in a manner in which "G-d performed wonders and wrought great deeds (*higdil*) within the earth."**[45]

ז. וְיֵשׁ לוֹמַר, אַז דֶערְמִיט אִיז מְבוֹאָר וואָס דֶער אַלְטֶער רֶבִּי שְׁרַייבְּט אִין זַיְין בַּאוואוּסְטְן בְּרִיף[לח], אַז דִי גְאוּלָה פוּן י"ט כִּסְלֵו אִיז גֶעווען אִין אַן אוֹפֶן פוּן "הִפְלִיא ה' וְהִגְדִיל לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ"[לט]:

There are two general **modes through which G-d manifests His providence within the world:**

אִין דֶעם סֵדֶר הַנְהָגָה ווִי דֶער אוֹיבֶּערְשְׁטֶער פִירְט דִי וועלְט, זַיְינֶען פַאראַן צְווֵיי אוֹפַנִים: א) הַנְהָגָה עַל פִּי טֶבַע, אִין וועלְכֶער עֶס זֶעט זִיךְ נִיט אָן בְּגָלוּי דֶער חַיוּת אֱלֹקִי, וואָס

a) The mode of Divine Providence **which stems from the name *Elokim;* His providence is manifest within the natural order in such a manner that**

---

41. The name *Havayah* refers to G-d's name י-ה-ו-ה, which, because of its great holiness, is not pronounced in the ordinary manner.

42. Thus, **as is well known, the faith of the non-Jews relates only to the aspect of G-d which permeates the world, the level of *memalei kol almin*. See the detailed explanations of this concept in *Sefer HaArachim-Chabad,* Vol. 2, entry *Umos HaOlam,* sec. 2,** p. 272ff., **and the sources cited there.**

43. **See the *maamar* entitled *Matzah Zu, 5707,* sec. 2, *et al.* Note also *Tanya,* ch. 33, where it is written, "As is stated in another source, *a material analogy* to this concept...."**

44. **Printed in *Beis Rebbe,* Vol. 1, ch. 18; *Igros Kodesh Admur HaZakein,*** p. 230ff. ***Sefer HaToldos Admur HaZakein,* p. 218** (5746 edition, Vol. 3, p. 720).

45. ***Beis Rebbe*** quotes the Alter Rebbe as emphasizing the wondrous nature of the miracle of *Yud-Tes* Kislev through repetition, using **the wording, "G-d performed wonders and wrought great deeds within the earth, for G-d wrought great deeds and performed wonders within the earth, for G-d performed wonders and wrought great deeds within the earth."**

G-d's life-energy is not overtly recognizable.

b) The mode of **Divine Providence which stems from the name *Havayah;* His providence is manifest within the natural order in an overtly revealed manner so that G-d's light and life-energy are apparent.**[46]

Within the mode of providence that stems from the name *Havayah* itself, there are different forms of expression:[46]

i) a diminutive expression (*katnus*): the influence of **Divine Providence can be appreciated within the *natural order*;**

ii) a prominent expression (*gadlus*): Divine Providence is manifest and revealed in a manner which transcends the natural order. The greatness of His providence **is** realized and appreciated in a manner that **reflects our Sages' statement,**[47] **"A *great* (*gadol*) matter – [the mystic secrets of] the Divine chariot."**

However, **even when** Divine Providence **is expressed in a manner of *gadlus,* it is proportionate to the expression of His providence in a manner of *katnus,*** i.e., in both instances, we are speaking of the manifestation of G-dliness within the context of our world. In other words, His providence is manifest in a manner that transcends nature, but the difference is in the degree to which it is manifest. **At times, its manifestation is slight. On other occasions, it is prominent, and at times, its prominence is staggering.** However, there is always a common denominator; **it is not beyond the natural order entirely.**

c) There is yet another **form of expression that is entirely beyond the natural order.** The expression, **"G-d performed wonders,"** implies something that is not at all conceivable according to the ordinary pattern of existence.[48]

די הַנְהָגָה קוּמְט מִצַד דֶעם שֵׁם אֱלֹקִים. ב) הַשְׁגָּחָה פְּרָטִית בְּגָלוּי, אַז אִין דֶער הַנְהָגַת הַטֶבַע אִיז נִיכָּר דֶער אוֹר וְחַיוּת אֱלֹקִי און די הַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, וָואס די הַנְהָגָה נֶעמְט זִיךְ פוּן שֵׁם הֲוָיָ'[מ].

און אִין דֶער הַנְהָגָה פוּן שֵׁם הֲוָיָ' גוּפָא זַיְינֶען פַארַאן פַארְשִׁידֶענֶע אוֹפַנִּים[מ]: א) אִין אַן אוֹפֶן פוּן, כִּבְיָכוֹל, "קַטְנוּת" - אַז די הַשְׁגָּחָה פְּרָטִית וֶוערְט דֶערְהֶערְט אִין אַ הַנְהָגָה בְּדַרְכֵי הַטֶבַע; ב) אִין אַן אוֹפֶן פוּן "גַּדְלוּת" ("הִגְדִיל וכו'") - ווען דָאס וֶוערְט דֶערְהֶערְט און אַנְטְפְּלֶעקְט אִין אַ הַנְהָגָה וָואס אִיז הֶעכֶער פוּן טֶבַע, עַל דֶרֶךְ מַאֲמַר חַזַ"ל[מא]: דָּבָר גָּדוֹל מַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה.

אָבֶער אוֹיךְ "הִגְדִיל" וַוייזְט אוֹיף אַ הַנְהָגָה וָואס הָאט אַן עֶרֶךְ וְשַׁיְיכוּת צוּ דֶער הַנְהָגָה פוּן "קַטְנוּת" - ס'אִיז אִין דֶעם זֶעלְבְּן סוּג נָאר גְרֶעסֶער, אַמָאל - אַ סַךְ גְרֶעסֶער, אָבֶער נִיט בְּאֵין עֲרוֹךְ פוּן הַנְהָגַת הַטֶבַע. ג) די הַנְהָגָה אִין אַן אוֹפֶן פוּן "הִפְלִיא", וָואס אִיז מוּבְדָל פוּן הַנְהָגַת הַטֶבַע[מב].

---

46. See the *maamar* entitled *Tzohar Taaseh, 5673, et al.*

47. *Sukkah* 28a.

See also ***Rambam, Mishneh Torah, Hilchos Yesodei HaTorah,* the conclusion of ch. 4, which refers to "a small matter, the doubts [regarding the interpretation of Torah Law] debated by Abaye and Rava... which are the [great] goodness [granted by G-d which leads to] the stability [of society] in this world,"** in contrast to "a *great* matter (*davar gadol*) – [the mystic secrets of] the Divine chariot," mentioned just before by the *Rambam.*

48. See *Shaar HaEmunah,* ch. 15 (p. 29b ff.).

Three Levels Within Miracles

8. These three forms of expression of the influence coming from **the name *Havayah* are reflected in three types of miracles:**[49]

a) Miracles which are enclothed within the natural order to the extent that the miraculous nature of the event is not perceptible (like the events of Purim during which no obvious miracles took place). **Although this is an expression stemming from the name *Havayah,* since the Divine Providence is not openly apparent, this can be considered *katnus,* diminutive, as explained above.**

b) Miracles which are overtly revealed, but which relate and are attached to the natural order, for example, the conquest of Jericho by Joshua.[50] However, **after the wall fell in a miraculous manner – a miracle which was not enclothed in the natural order – "The people arose... and destroyed** everything that was in the city... **by the edge of the sword."**[51] The fact that an actual battle was necessary indicates **an attachment to the natural order.**

Or to cite a more precise example: the war against Midian. Although the Jews were told, **"Arm men from among yourselves for the army,"**[52] **and "they marched** against Midian,"[53] fighting an actual war, **simultaneously,** there were no casualties; **"not one man was missing."**[54] **This was obviously beyond the natural pattern of war.**

Or to refer to **a well-known story: Once, a sick person came to the Alter Rebbe.** Although **all of the doctors** had already despaired of **healing him, the Alter Rebbe told him to eat half of a *shemurah matzah* with water.** He followed this directive **and regained his health.**

ח. אָט דִי דְרַיי אוֹפַנֵּי הַנְהָגָה פוּן שֵׁם הֲוָיָ׳, זַיְינֶען דִי דְרַיי סוּגִים אִין נִסִּים[מג]:

א) נִסִּים וָואס זַיְינֶען מְלוּבָּשׁ אִין דַּרְכֵי הַטֶבַע, בִּיז אַז סְ׳אִיז נִיט קֶענְטִיק אַז סְ׳אִיז אַ נֵס (ווִי דֶער נֵס פוּן פּוּרִים); וָואס הֲגַם דָאס אִיז אַ הַנְהָגָה פוּן שֵׁם הֲוָיָ׳, ווִיבַּאלְד עֶס זֶעט זִיךְ אִין דֶעם דִי הַשְׁגָחָה פְּרָטִית - אִיז דָאס אָבֶּער אִין אַן אוֹפֶן פוּן, כִּבְיָכוֹל, קַטְנוּת כַּנַּ״ל.

ב) נִסִּים גְלוּיִם, זֵיי הָאבְּן אָבֶּער אַ שַׁיְיכוּת אוּן אֲחִיזָה אִין טֶבַע; וְיֵשׁ לוֹמַר אַז עַל דֶּרֶךְ זֶה אִיז אוֹיךְ כִּיבּוּשׁ יְרִיחוֹ דוּרְךְ יְהוֹשֻׁעַ: נָאךְ דֶעם נֵס פוּן נְפִילַת הַחוֹמָה, אַ נֵס וָואס אִיז נִיט גֶעווֶען מְלוּבָּשׁ אִין דַּרְכֵי הַטֶבַע, אִיז וַיַּעַל הָעָם גו׳ וַיַּחֲרִימוּ גו׳ לְפִי חָרֶב[מד] - אַן אֲחִיזָה אִין טֶבַע. וּבִפְרָטִיּוּת יוֹתֵר - מִלְחֶמֶת מִדְיָן: הֵחָלְצוּ מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים לַצָּבָא גו׳ וַיִּצְבְּאוּ גו׳ אוּן צוּזַאמֶען דֶערְמִיט "וְלֹא נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ"[מה], אַ מִלְחָמָה וָואס אִיז נִיט קֵיין טֶבַע׳דִיקֶע.

[עַל דֶּרֶךְ הַסִּיפּוּר הַיָּדוּעַ, אַז אַמָאל אִיז צוּם אַלְטְן רֶבִּי׳ן גֶעקוּמֶען אַ חוֹלֶה, וָואס אַלֶע דָאקְטוֹירִים הָאבְּן פַאר אִים נִיט גֶעפוּנֶען קֵיין רְפוּאָה. הָאט דֶער אַלְטֶער רֶבִּי גֶעזָאגְט אַז עֶר זָאל עֶסְן אַ הַאלְבֶּע שְׁמוּרָה־מַצָּה מִיט וַואסֶער - אוּן עֶר אִיז גֶעזוּנְט גֶעוָוארְן.

---

49. **Note the *maamar* entitled *VeAtah Im Na, Parshas Ki Sissa,* 5678** (*Sefer HaMaamarim 5678,* p. 222), **which states that it could be said that there are levels** of gradation **even within the miracles that transcend nature.**

50. See *Yehoshua,* ch. 6, which relates that the walls of Jericho fell because of the people encircling the city and sounding the *shofar.*

51. ***Yehoshua* 6:20-21.**

52. ***Bamidbar* 31:3.**

53. **Ibid. 31:7.**

54. **Ibid. 31:49.**

On the surface, the story is a contradiction in terms: On the one hand, the Alter Rebbe did not merely pray for the man; he advised the sick person to perform **an act which affected his body and strengthened his health. On the other hand, according to the natural order, *shemurah matzah* and water cannot provide a remedy for a sick person (whom all the doctors had despaired** of healing).

The resolution is indicated above: **The healing** came from a source **above the natural order. It had, however, an attachment to the natural order** and, therefore, the *matzah* and the water were necessary.

c) Miracles which do not have any attachment to the natural order, for example, the miraculous manner in which the armies of **Sannecherib were devastated.**[55] At that time, **King Chizkiyahu** was entirely passive, **saying,**[56] **"I will sleep in my bed,"**[57] and yet **he was victorious.**

לִכְאוֹרָה אִיז עֶס אַ סְתִירָה מִנֵּיהּ וּבֵיהּ: עֶס אִיז אַן עֲשִׂיָּה וָואס פּוֹעֶל׳ט בְּגוּף הַחוֹלֶה, מְחַזֵּק הַבְּרִיאוּת; אָבֶער פוּן דֶער צְווֵייטֶער זַיְיט אִיז, בְּדַרְכֵי הַטֶּבַע, הָאבְּן שְׁמוּרָה מִיט וַואסֶער קֵיין שַׁיְיכוּת נִיט צוּ רְפוּאָה פַאר אַ חוֹלֶה (וָואס דָאקְטוֹירִים הָאבְּן אִים אָפְּגֶעזָאגְט)?

נָאר, כַּנַּ״ל: דִי רְפוּאָה אִיז גֶעוֶוען אַן עִנְיָן וָואס אִיז הֶעכֶער פוּן טֶבַע, אָבֶער אִין אַן אוֹפֶן פוּן הָאבְּן אַן אֲחִיזָה אִין טֶבַע].

ג) נִסִּים וָואס הָאבְּן אֲפִילוּ נִיט קֵיין אֲחִיזָה אִין טֶבַע, אַזוֹי ווִי דֶער נִצָּחוֹן נִסִּי אִינֶעם אוֹפֶן ווִי חִזְקִיָּה הָאט גֶעזָאגְט[מו]: ״אֲנִי יָשֵׁן עַל מִטָּתִי״ אוּן וֶועט מְנַצֵּחַ זַיְין[מז].

When What Is Above Nature Permeates Nature

9. On this basis, we can appreciate the wording used by the Alter Rebbe cited above, **"G-d performed wonders and wrought great deeds within the earth." The revelation of the light of *Chassidus* on *Yud-Tes* Kislev elicited not only a ray from** the name ***Havayah,* which was manifest in a diminutive manner within nature, nor even in a manner prominently manifest** within nature (**reflecting *gadlus,*** **"greatness"**), but **which** nevertheless **shared a connection to the natural order. Instead, it evoked "wonders,"** marvels G-d performed **that transcended the natural order entirely.**

And yet, as the Alter Rebbe concludes, these

ט. דָאס אִיז אוֹיךְ דֶער דִּיּוּק הַלָּשׁוֹן ״הִפְלִיא ה׳ וְהִגְדִּיל לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ״:

דֶער גִּילּוּי אוֹר הַחֲסִידוּת פוּן י״ט כִּסְלֵו הָאט אוֹיפְגֶעטָאן נִיט נָאר דִי הֶאָרָה פוּן הֲוָיָ׳ (סְתַם - אִין אַן אוֹפֶן פוּן, כִּבְיָכוֹל, ״קַטְנוּת״, בְּדַרְכֵי הַטֶּבַע), אוּן נִיט נָאר דֶעם עִנְיָן פוּן ״הִגְדִּיל״ וָואס הָאט אַ שַׁיְיכוּת צוּ טֶבַע, נָאר אִינֶעם אוֹפֶן פוּן ״הִפְלִיא ה׳״, וָואס אִיז לְגַמְרֵי הֶעכֶער פוּן טֶבַע.

לְאִידָךְ גִּיסָא אִיז דֶער אַלְטֶער רֶבִּי

---

55. See *II Melachim,* chs. 18-19, which describes Sannecherib's siege of Jerusalem, the dread which consequently fell upon the city, and the miraculous devastation of his armies wrought by G-d.

56. See *Eichah Rabbah* 4:15.

57. See the *maamar* entitled *U'Bevo'ah Lifnei HaMelech,* 5654, which reads:

> **I saw stated in the name of one of the great [Sages] that when a person is in very difficult straits, Heaven forbid, he should trust in G-d. He should not [even] pray concerning this, or perform any [special] activity like going to the *mikveh* or the like. Instead, he should put his trust in G-d.... It could be said that this reflects the quality of silence that represents awesome *bittul.***

wonders were manifest **"within the earth,"** for the **intent and purpose of the teachings of *Chassidus* is to bring "G-d's wonders" – the Divine light which transcends nature – into the context of the world itself.**[58]

מְסַיֵּים "לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ" - וַוײַל דִי כַּוָּנָה אוּן תַּכְלִית פוּן תּוֹרַת הַחֲסִידוּת אִיז צוּ אַרָאפְּטְרָאגְן דֶעם עִנְיָן פוּן "הִפְלִיא הֲוָיָ'" - דֶעם אוֹר אֱלֹקִי וָואס הָאט נִיט קֵיין שַײְכוּת צוּ טֶבַע - אִין אֶרֶץ גּוּפָא[מח].

Where No Distinctions Exist

10. The Torah itself recognizes the **division into *nigleh* and *pnimiyus HaTorah,*** which it calls ***s'tim*** or *nistar,* **"hidden" (i.e., according to the Torah itself,** these teachings **are not to be revealed). As is well known,[59] the potential to join these two** seemingly distinct **dimensions together stems from the fact that the Alter Rebbe drew down "the essence of the Torah's inner dimensions."[60]**

The distinction between the hidden and the revealed dimensions of the Torah exists only with regard to the way the Torah has been extended for the sake of revelation within the structure of the limited existence of this world, since in this framework **every entity has its own definition and form.** To relate to this framework, the Torah also takes on different structures, each one defined by its own rules. **The essence of the Torah ("the essence of the**

יוד. סְ'אִיז יָדוּעַ[מט], אַז דֶער כֹּחַ צוּ מְחַבֵּר זַײְן סָתִים אוּן גַּלְיָא שֶׁבַּתּוֹרָה - כָאטשׁ אַז תּוֹרָה אַלֵיין טֵיילְט זֵיי אִין צְוֵיי בַּאזוּנְדֶערֶע חֲלָקִים, אוּן דֶער חֵלֶק פוּן פְּנִימִיּוּת הַתּוֹרָה וֶוערְט אָנְגֶערוּפְן סָתִים (אַז עַל פִּי תּוֹרָה אִיז עֶס נִיט גַּלְיָא) - נֶעמְט זִיךְ דֶערְפוּן וָואס דֶער אַלְטֶער רֶבִּי הָאט מַמְשִׁיךְ גֶעוֶוען "עֶצֶם פְּנִימִיּוּת הַתּוֹרָה"[נ]:

דִי הִתְחַלְּקוּת צְווִישְׁן סָתִים וְגַלְיָא דְתּוֹרָה אִיז נָאר מִצַּד דֶער "הִתְפַּשְּׁטוּת" פוּן תּוֹרָה, וָואס יֶעדֶער עִנְיָן אִיז מוּגְדָּר אִין זַײְן צִיּוּר; אָבֶער מִצַּד דֶעם עֶצֶם פוּן תּוֹרָה ("עֶצֶם פְּנִימִיּוּת

58. **These concepts are reflected in the continuation of the Alter Rebbe's letter, in which he speaks of how** G-d's name **"was magnified and sanctified in public, in particular, in the eyes of all the ministers and the nations.... They declared** (cf. *Tehillim* 118:23), **'This emanated** [only] **from G-d; it is wondrous in our eyes,'"** i.e., **even the non-Jewish nations recognized G-d's wonders. See also *Likkutei Sichos,* Vol. 25, p. 186ff.**

This relates to another dimension of the redemption of *Yud-Tes* Kislev. **As is well known, the Alter Rebbe did not desire "to sweeten (i.e., lessen) the severity of the spiritual attributes of judgment** [confronting] **him by passing his hand over his forehead and face"** [as per a **letter of the Alter Rebbe, quoted in *Beis Rebbe,* 1, ch. 21*; Igros Kodesh Admur HaZakein*** (p. 370 in the new edition); ***Sefer HaToldos Admur HaZakein*, p. 257** (5746 edition, Vol. 4, p. 1021)]. **Instead,** he sought to gain his freedom **specifically through natural channels.*** This indicates that the Alter Rebbe intended that **even non-Jewish nations should realize G-d's wonders, and that this should not be brought about in a manner which nullifies their existence, but rather in a manner which** relates to and functions within the context of their existence as well. **See** also ***Likkutei Sichos,* Vol. 25, p. 198ff.**

*** Note also the diary of my revered father-in-law, the Rebbe, cited in *Sefer HaToldos Admur HaZakein*, p. 210, note 7** (5746 edition), Vol. 4, p. 702.

59. See **the *maamar*** entitled *Padah BeShalom,* **5685,** [based on the *Reshimas Devarim* (*Sefer HaMaamarim 5679,* p. 673) of **the Rebbe Rashab, *Yud-Tes*** Kislev, **5679]. See also *Likkutei Levi Yitzchak, Igros,* p. 223; *Kuntreis Inyona Shel Toras HaChassidus,*** footnote 40***; Likkutei Sichos,*** Vol. 16, ***loc. cit.***

60. **This is the wording used in the *maamar* entitled *Padah BeShalom, op. cit.* See also *Kuntreis Inyona shel Toras HaChassidus,* which explains at length that the teachings of *Chassidus* represent the revelation of the level of *yechidah,* which is the essence of the Torah. See the explanation in that source at length.**

Torah's inner dimensions") knows no division or definition. The essence of the Torah is the essence of both the hidden and the revealed dimensions of the Torah and, therefore, enables the fusion of the hidden and the revealed.[61]

To cite one of **the parallels to this concept in the realm of *halachah*: Torah Law recognizes the distinction between *mitzvos* which are minor and those which are more severe. Nevertheless, concurrently, there is a clear ruling within *halachah* that**[62] **"a person who states that the Torah does not originate from G-d – even if he says that Moshe said only one verse or one word on his own initiative – is considered as one who denies the Torah. The same applies to one who denies** the Torah's **interpretation, the Oral Law."**

For every aspect of the Torah – **it makes no difference which word or interpretation** within Torah Law – is an expression of the Torah's fundamental G-dly core.

הַתּוֹרָה") אִיז נִיטָא קֵיין הִתְחַלְּקוּת אוּן הַגְדָּרוֹת - דֶער עֶצֶם פוּן תּוֹרָה אִיז דִי עַצְמוּת הֵן פוּן סָתִים אוּן הֵן פוּן גַּלְיָא דְתוֹרָה, אוּן דֶערִיבֶּער קֶען מִצַּד דֶעם וֶוערְן דֶער חִיבּוּר פוּן סָתִים וְגַלְיָא.

מֵהַדוּגְמָאוֹת לַדָּבָר בַּהֲלָכָה: אִין תּוֹרָה אִיז עַל פִּי דִין דָא פוּן קַלָּה שֶׁבְּקַלּוֹת בִּיז חֲמוּרָה שֶׁבַּחֲמוּרוֹת, אוּן צוּזַאמֶען דֶערְמִיט אִיז אַ פְּסַק דִין בָּרוּר[נ]* "הָאוֹמֵר שֶׁאֵין הַתּוֹרָה מֵעִם ה' אֲפִילוּ פָּסוּק אֶחָד אֲפִילוּ תֵּבָה אַחַת אִם אָמַר מֹשֶׁה אֲמָרוֹ מִפִּי עַצְמוֹ הֲרֵי זֶה כּוֹפֵר בַּתּוֹרָה. וְכֵן הַכּוֹפֵר בְּפֵרוּשָׁהּ וְהוּא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה" - אָן קֵיין אוּנְטֶערְשֵׁייד וֶועלְכֶע תֵּיבָה אָדֶער וֶועלְכְן פֵּירוּשׁ.

The Unity that Results When the Essence is Revealed

11. Similar concepts apply with regard to the Jewish people.[63] **(For as explained in sections 4-5, *Yud-Tes* Kislev also brought about unity between the hidden and revealed dimensions of** each individual **soul** of the Jewish people.) **The revelation of the teachings of *Chassidus* – which drew down the essence of the inner dimensions of the Torah** – inspired **the revelation of the essence of the soul,**[64] **the**

יא. עַל דֶּרֶךְ זֶה אִיז עֶס אוֹיךְ בַּיי אִידְן[נא] (כַּנַ"ל סְעִיף ד־ה, אַז י"ט כִּסְלֵו הָאט אוֹיךְ אוֹיפְגֶעטָאן דֶעם אִיחוּד פוּן סָתִים וְגַלְיָא שֶׁבְּנִשְׁמְתָא): דוּרְךְ גִילוּי תּוֹרַת הַחֲסִידוּת - וָואס הָאט אוֹיפְגֶעטָאן דִי הַמְשָׁכָה פוּן "עֶצֶם פְּנִימִיּוּת הַתּוֹרָה" - אִיז נִמְשָׁךְ גֶעוָוארְן דֶער גִילוּי פוּן עֶצֶם

---

61. Our world is characterized by form and definition. Every entity has a specific structure and makeup. Since the Torah served as the blueprint into which G-d "looked" when He created the world (including the entire framework of spiritual existence) (*Bereishis Rabbah* 1:1), it follows that the Torah which relates to this world is also characterized by form and definition. (Indeed, the different structures in the world at large stem from those within the Torah.) At this level, each discipline of the Torah is unique and separate from the others.

The essence of the Torah transcends these definitions, and when it is expressed, all differences become obscured. The different modes of expression appear as complementary qualities, which can be used interchangeably without concern for the structures that would ordinarily separate one discipline from another. (See *Kuntreis Inyona Shel Toras HaChassidus,* sec. 2.)

62. ***Rambam, Mishneh Torah, Hilchos Teshuvah*** **3:8.**

63. See **the letter of the Rebbe Rashab (printed in *Kuntreis U'Maayan,* p. 17, and in *HaYom Yom,* p. 4, as well as *Igros Kodesh* of the Rebbe Rashab, Vol. 1, pp. 261-2), which states that** *Chassidus* is intended **"to draw down the depth and the inner dimension of G-d's Torah and G-d's *mitzvos* from the inner dimension and essence of *Or Ein Sof* so that it radiates into the inner dimension of our souls." See also footnote 68.**

64. See *Sefer HaSichos 5703* (p. 59, and the sources cited there),

yechidah, the core of a Jew's soul that is bound up with G-d in absolute oneness. **This is why it is able to unite the hidden and revealed dimensions of the soul.**

To apply this concept to our own individual **Divine service:** The revelation of the essence of the soul generates the potential for the transcendent dimensions of the soul, **faith and *kabbalas ol,* to permeate a person's conscious powers.** This is possible **because the revelation of the essence of the soul also involves the revelation of the essence of all of a person's potentials and thus permeates them all,** uniting them and enabling their interrelation.[65]

Similarly, with regard to the Jewish people as a whole, *Yud-Tes* Kislev generated the power which brought the "heads of the thousands of Israel" close to the entire Jewish people and, indeed, **even united them,** not only from the perspective of their inner feelings, but also **on a revealed level. This came as a result of the revelation of the all-inclusive *yechidah* of the Jewish people as a whole at that time. Due to this revelation,** the Jewish people, who are described with the analogy of **a human body, are united to the extent that they** are bonded **in "singular oneness,"**[66] a connection that preserves their individual identities, while joining them as one **in a manner of *yachid.***[67]

הַנְּשָׁמָה[נב], בְּחִינַת יְחִידָה; אוּן דֶערִיבֶּער הָאט עֶס אוֹיפְגֶעטָאן דֶעם חִיבּוּר פוּן סָתִים וְגַלְיָא שֶׁבְּנִשְׁמְתָא -

וּבַעֲבוֹדָה: דִי אֱמוּנָה וְקַבָּלַת עוֹל זָאלְן דוּרְכְנֶעמֶען דִי כֹּחוֹת הַפְּנִימִיִּים פוּנֶעם אָדָם - וַוייל דֶער גִילוּי פוּן עֶצֶם הַנְּשָׁמָה אִיז דֶער גִילוּי הָעֶצֶם אוֹיךְ פוּן אַלֶע (וּבְמֵילָא נֶעמְט עֶס דוּרְךְ אַלֶע) כֹּחוֹת הָאָדָם[נג].

[אוּן אַזוֹי אוֹיךְ בְּנוֹגֵעַ כְּלָלוּת יִשְׂרָאֵל: דָאס וָואס י"ט כִּסְלֵו הָאט גֶעגֶעבְּן דֶעם כֹּחַ אַז "רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל" זָאלְן שְׁטֵיין בְּגָלוּי בְּקִירוּב אוּן נָאכְמֶער - בְּהִתְאַחְדוּת מִיט אַלֶע אִידְן, אִיז עֶס דֶערְפַאר וַוייל דֶעמָאלְט אִיז נִמְשָׁךְ גֶעוָוארְן דֶער גִילוּי פוּן בְּחִינַת יְחִידָה הַכְּלָלִית פוּן כְּלָלוּת יִשְׂרָאֵל, וָואס מִצַּד דֶעם אִיז דֶער קִישּׁוּר וְחִיבּוּר פוּן דֶער "קוֹמָה אַחַת שְׁלֵמָה" פוּן אִידְן בִּיז אִין אַן אוֹפֶן פוּן "יָחִיד"[נד]][נה].

which states that "The *Tanya* is the Written Torah of the teachings of *Chabad Chassidus*.... [The name] *Tanya* (תניא) contains the same letters as the word איתן, meaning 'man of strength.' [*Tanya]* arouses the level of איתן within the soul."

65. See *Likkutei Sichos,* Vol. 8, p. 131ff. (with regard to the concept that the letters of the Ten Commandments were **hewn from side to side** in the Tablets); **see also ibid., p. 5.**

As the soul descends to this world, it takes on certain forms and definitions, reflecting those present within the world at large. At this point, the distinctions between *kabbalas ol* and faith, which represent unlimited energies and the soul's conscious powers, are relevant. With regard to the essence of the soul, by contrast, these differences do not exist. Moreover, the revelation of the essence of the soul establishes harmony and unity between the unlimited powers of the soul and its conscious powers, enabling them to work in synergy.

66. This is also the reason why *ahavas Yisrael* is a fundamental to *Chassidus*. See *Sefer HaArachim-Chabad,* Vol. I, entry *Ahavas Yisrael,* sec. 9, and the sources cited there, for the true conception of the all-encompassing **unity of the entire Jewish people was revealed through the teachings of *Chassidus*.**

67. Usually, we conceive of unity as being established through either of the following motifs:

a) Different entities join together because they share a common purpose. Nevertheless, they retain their individual identities. As such, the bond between them is incremental, an addition to their fundamental being.

b) The entities go beyond their individual identities and focus on a fundamental, essential commonality that joins them together. However, on this level, they lose consciousness of their individual selves.

Here, the Rebbe is explaining that through the revelation of the essence, the essential bond that unites all Jews together can encompass even their individual personalities. See *Likkutei Sichos,* Vol. 23, pp. 57-58 (translated in *Selections from*

אוּן בְּדוּגְמָא לָזֶה אִיז עֶס אוֹיךְ אִין וועֶלְט[נ] (כַּנַּ"ל סְעִיף ו'): מִצַּד אוֹרוֹת וְגִילוּיִים קֶען נִיט זַיְין בְּגָלוּי דֶער חִיבּוּר פוּן וועֶלְט מִיטְן אוֹר אֱלֹקִי שֶׁלְּמַעְלָה מִן הָעוֹלָמוֹת, וָוארוּם ווִיבַּאלְד עֶר אִיז מוּגְדָּר אִין גֶּדֶר הָאוֹר וְהַגִּילוּי, קֶען עֶר נִיט נִתְגַּלֶּה ווֶערְן אִין עוֹלָם (עוֹלָם מִלְּשׁוֹן הֶעְלֵם); דַּוְקָא מִצַּד עַצְמוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ[נא], ווָאס עֶר אִיז אֲמִתִּית הַמְּצִיאוּת אוּן אִיז נוֹשֵׂא הַכֹּל, קֶען זַיְין דִי מְצִיאוּת פוּן אַ יֵשׁ אוּן דָאךְ זָאל דֶער יֵשׁ גּוּפָא

A parallel to this concept exists also in the world at large[68] **(as explained in section 6). From the perspective of revealed Divine light, it is impossible for the world to be unified in an overt manner with the Divine light which transcends the world. Since this** transcendent **light is defined as both light and revelation, it cannot be revealed within** the context of **this world** which is characterized by concealment. (Indeed, the very word for **world, עולם**, contains the same **root letters as the word העלם, meaning "concealment."**[69])

It is only through G-d's Essence[63] **– the True Being that contains** the potential[70] for **all being – that there exists the possibility for there to be a** ***yesh***,[71] **an entity**

Likkutei Sichos, Bamidbar, p. 92ff.) and the *maamar* entitled *VeAtah Tetzaveh,* 5741, sec. 11.

See the letter of my revered father-in-law, the Rebbe (*Igros Kodesh* of the Rebbe Rayatz, Vol. 4, p. 299), who quotes his father, the Rebbe Rashab, as saying that the connection shared by a Rebbe and a chassid transcends six types of relationships: father and son, essence and expression, the source of light and light, the primeval source (*hyli*) and the revealed, cause and effect, nothing (*ayin*) and something (*yesh*). And it includes all these relationships. See also *Likkutei Dibburim*, Vol. 1, p. 50a, *Sefer HaSichos 5700*, p. 89.

68. The concepts explained in the main text also clarify the nature of the cause and effect relationship: **why the spreading of the wellsprings of *Chassidus* outward is a preparation for the coming of *Mashiach* (as referenced above, footnote 22). For the coming of *Mashiach* will consummate the intent of creation,** showing how **this lowly world is G-d's dwelling – and** as explained in *Chassidus* **(the series of *maamarim* entitled *Yom Tov shel Rosh HaShanah, 5666*, p. 3, *et al.*,)** more specifically, **a dwelling for His Essence.** Since the teachings of *Chassidus* are a revelation of G-d's Essence, their dissemination throughout the world prepares the world for its ultimate fulfillment, the coming of *Mashiach*, when His Essence will be manifest.

Since, as is well known, the Jewish people fashion G-d's dwelling through the medium of **the Torah (ibid., p. 8, *et al.*), we can appreciate the precision of the statement above – "the spreading of the wellsprings outward" (the revelation of the essence in the outer reaches), which was initiated on *Yud-Tes* Kislev, brought about a parallel motif within both the Torah and the Jewish people.**

69. According to the Kabbalah, in order for the world to be created, it was necessary for G-d to employ a *tzimtzum*, a contraction of His light. Moreover, as the *Arizal* explains, this contraction did not involve merely a diminution of the Divine light, but a total retraction of the light into His Essence. Because the world which He desired to create was a world of limitation and definition, as long as His transcendent light remained revealed, it would be impossible for such a limited framework to come into being.

Accordingly, once the limited framework was created, it would seem impossible for there to be a revelation of the transcendent light within the context of that limited framework. For this reason, miracles – which represent a reflection of this transcendent light – upset and overturn the natural order.

G-d's intent – as reflected in the phrase "a dwelling in the lower worlds" – is for His essential and most transcendent light to be revealed within our world. And the potential for this, as the *sichah* continues to explain, derives only from His Essence. For only because of His Essence can opposites – concealment and revelation, limitation and infinity – coexist and complement each other.

70. Here, the term "potential" has to be understood in an abstract sense. Generally, the term "potential" refers to an entity which, although not tangible, can be quantified. In the context this term is being used in the main text, it merely refers to the possibility (*yecholes*) of an entity coming into existence. See the series of *maamarim* entitled *Yom Tov shel Rosh HaShanah, 5666*, p. 181ff., *et al.*

71. As stated in *Tanya, Iggeres HaKodesh,* Epistle 20, it is only G-d's Essence – and not any of the revealed manifestations of Divine light – that contains the potential to bring into being an entity which has a sensation of self.

Among the explanations of this concept is that all the revealed manifestations of Divine light are characterized by *bittul;* their existence is

which feels itself apart, and yet for that *yesh* to be one with G-d in the ultimate sense of unity.[72]

זַיְין מְיוּחָד מִיטְן אוֹיבֶּערְשְׁטְן בְּתַכְלִית הַיִּחוּד[נז].

The Most Intense Darkness and the Most Intense Light

12. The new development associated with "spreading the wellsprings outward" – that the essence ("the wellsprings") will be united with the outer reaches – is expressed specifically when the wellsprings enter and permeate **peripheries which can be described (using terminology borrowed from my revered father-in-law, the Rebbe[73]) as "an unfitting place."**

יב. דֶער אוֹיפְטוּ פוּן "יָפוּצוּ מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה" - אַז דֶער עֶצֶם ("מַעְיָן") זָאל נִתְאַחֵד וֶוערְן מִיטְן "חוּצָה" - דְרִיקְט זִיךְ אוֹיס דַוְקָא וֶוען דִי מַעְיָנוֹת קוּמֶען אָן אִין אַזַא חוּצָה וָואס אִיז (בִּלְשׁוֹן כְּבוֹד קְדֻשַּׁת מוֹרִי וְחָמִי אַדְמוּ"ר[נח]) "נִיט אִין דֶעם מָקוֹם הַמּוּכְשָׁר":

For it is only through the revelation of the essence of the wellsprings[74] that it is possible for them to permeate a periphery that is not a medium for their expression and is, indeed, even unfitting and unsuitable **for them.[75] For since** these wellsprings **represent the Essence of G-d, His True Being, they are the essence and the truth of existence for all creations. Accordingly, they can permeate even the peripheries which (within the context of their own framework) are an unfitting place** for the revelation of G-dliness.[76]

דָאס וָואס דִי מַעְיָנוֹת קֶענֶען אַדוּרְכְנֶעמֶען אוֹיךְ אַזַא "חוּצָה", וָואס אִיז מִצַּד עַצְמוֹ נִיט קֵיין כְּלִי אוּן אֲפִילוּ נִיט קֵיין "מָקוֹם הַמּוּכְשָׁר" צוּ דִי מַעְיָנוֹת[נט] - אִיז עֶס נָאר צוּלִיבְּן גִילוּי הָעֶצֶם פוּן דִי מַעְיָנוֹת[ס], וָואס זַייְעֶנְדִיק דֶער "עֶצֶם" פוּן אֱלֹקוּת אוּן אֲמִתִּית הַמְּצִיאוּת, אִיז עֶר דֶער עֶצֶם וַאֲמִתִּית הַמְּצִיאוּת פוּן אַלֶע נִבְרָאִים, אוּן דֶעריבֶּער נֶעמְט עֶס דוּרְךְ אוֹיךְ אָט דֶעם "חוּצָה" וָואס (מִצַּד עַצְמוֹ) אִיז עֶר נִיט קֵיין "מָקוֹם הַמּוּכְשָׁר".

---

subsumed entirely by the revelation of Divine light and they have no awareness of their own identity. They are *ayin,* nothingness, rather than *yesh.* And thus, it is impossible for them to be the source for the feeling of *yesh* that characterizes our existence.

G-d's Essence, by contrast, is *yesh,* although certainly not in the self-conscious sense of the term; He is True Being, *Yesh HaAmiti*. Unlike the manifestations of Divine light, within His Essence, there is a sense of identity – *yesh* – rather than *ayin,* nothingness. This is the source of the sense of personal identity, *yeshus*, which characterizes our world. See *Likkutei Sichos,* Vol. 6, pp. 22-23 (translated in *Selections from Likkutei Sichos, Shmos,* p. 57ff.).

72. See *Likkutei Sichos,* Vol. 4, p. 1335, footnote 7; see also *Or HaTorah, Vayikra,* Vol. 2, pp. 564-565.

These sources explain that every other entity has a definition. As such, it cannot be united with another entity that does not share that definition. G-d's Essence is totally undefined. And, therefore, it can be at one with other entities.

73. See *Sichas Simchas Torah,* 5690 (*Likkutei Dibburim*, Vol. 2, p. 311b ff.).

74. See also *Likkutei Sichos,* Vol. 16, *loc. cit.*, sec. 7, **and the sources cited there.**

75. See the *sichah* referred to in footnote 73, which states (p. 328a ff.) that the wellsprings must reach **"those who... are... thrust away into the outer reaches.... We are not speaking about [them lacking only] *Chassidus*.... [They lack the observance of] *Taharas HaMishpachah, Tefillin, Shabbos, Kashrus*.... And, [in his words to the Baal Shem Tov,] *Mashiach* taught that [even] in such peripheries, the wellsprings [can] exist... [for these Jews possess] the greatest inheritance... the essential [point of the Jewish soul and] faith...."**

76. Other than G-d, there is no entity that exists independently, by virtue of itself. He is the essence and the source of all existence, even those forms of existence which appear to conflict with Him. And since He is the essence of those forms of existence, His Essence can permeate and redefine them as well.

This is the connection between the two explanations of why the teachings of *Chassidus* were revealed in these later generations: a) because of the great spiritual **darkness** which characterizes **these generations, and b) as a foretaste of the revelations of the Ultimate Future.**

אוּן דָאס אִיז דֶער קֶשֶׁר צְווִישְׁן דִי צְוֵויי הַסְבָּרוֹת אוֹיף גִילוּי תּוֹרַת הַחֲסִידוּת אִין דוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים [(א) מִצַּד דֶעם גוֹדֶל הַחוֹשֶׁךְ פוּן דִי דוֹרוֹת, (ב) סְ'אִיז אַ "טְעִימָה" פוּן דִי גִילוּיִים דְלֶעָתִיד]:

The revelation of "the essence of the inner dimensions of the Torah" is expressed by the fact that it has the potential to illuminate even the darkness of these later generations, doing so to the extent that even such darkness is transformed into light.

דֶער גִילוּי פוּן "עֶצֶם פְּנִימִיּוּת הַתּוֹרָה" דְרִיקְט זִיךְ אוֹיס אִין דֶעם וָואס עֶס קֶען בַּאלַייכְטְן אוֹיךְ דֶעם חוֹשֶׁךְ פוּן דוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים, בִּיז מְהַפֵּךְ זַיְין אוֹיךְ אָט דֶעם חוֹשֶׁךְ לְאוֹר;

From the above, it is also evident why the foretaste of the teachings of *Mashiach* (revealed **on "Friday afternoon after midday") is associated specifically with a time in which the darkness of the exile is continually** growing, **increasing to the extent that it reaches the redoubled darkness of the era of *ikvesa deMeshicha*.**[77] **The essential power of the teachings of *Mashiach*, "the essence of the inner dimensions of the Torah," is expressed** (albeit as a foretaste) **through the illumination of the greatest darkness**[78] **– and the transformation of that darkness to light,** enabling **"night [to] shine as day."**[79]

אוּן דֶערְמִיט גוּפָא אִיז מוּבָן פַארְוָואס דִי "טְעִימָה" פוּן תּוֹרָתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ (אִין "עֶרֶב שַׁבָּת לְאַחֲרֵי חֲצוֹת") אִיז פַארְבּוּנְדְן דַוְקָא מִיטְן זְמַן וֶוען סְ'וֶוערְט גְרֶעסֶער דֶער חוֹשֶׁךְ הַגָּלוּת, בִּיז צוּ חוֹשֶׁךְ כָּפוּל וּמְכוּפָּל פוּן דָרָא דְעִקְבְתָא דְמְשִׁיחָא - וַוייל דַוְקָא אִין דֶעם[סא] דְרִיקְט זִיךְ אוֹיס דֶער כֹּחַ עַצְמִי (בְּדֶרֶךְ טְעִימָה) פוּן תּוֹרָתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ ("עֶצֶם פְּנִימִיּוּת הַתּוֹרָה"), צוּ דוּרְכְלַייכְטְן דֶעם גְרֶעסְטְן חוֹשֶׁךְ[סב], בִּיז אַז הַחוֹשֶׁךְ עַצְמוֹ יָאִיר, "וְלַיְלָה כַּיּוֹם יָאִיר".

The Result of Refining the World's Material Substance

13. Based on all the above, we can appreciate the connection between the two interpretations of the verse, **"And Yaakov remained alone":** that he remained "because of small utensils," specifically **"for his jug"; and that** his remaining alone **parallels G-d's being "exalted alone."**

יג. עַל פִּי כָּל הַנַּ"ל אִיז אוֹיךְ מוּבָן דֶער קֶשֶׁר צְווִישְׁן דִי צְוֵויי פֵּירוּשִׁים אִין "וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ" [(א) "לְכַדּוֹ", (ב) עַל דֶּרֶךְ "וְנִשְׂגָּב ה' לְבַדּוֹ"]:

---

77. **See the letter of the Rebbe Rashab cited in footnote 15, which explains that** the revelation of the teachings of *Chassidus* specifically in these lower generations **resembles the increase in** the teachings of **the Torah that came about through granting the Second Tablets.** Our Sages explain (*Nedarim* 22b) that had our ancestors not sinned, we would only have been granted the Five *Chumashim* and the Book of *Yehoshua.* **"It is specifically because they descended from their [spiritual] rung that they needed an abundance of Torah, for its source is from an even loftier level." The implication is that the revelation of "an abundance of Torah"** resulted because of **the** Jews' **descent from their spiritual rung.**

78. **See *Pelach HaRimon* on our Torah reading (p. 94d) which states, "Dawn is [an analogy for the Future Redemption]. It involves light bursting through the ultimate darkness."**

79. Cf. *Tehillim* 139:12.

The refinement of "small utensils" is of a much greater significance than one might initially presume. **It is through the refinement of entities that are** seemingly **insignificant and lowly**[80] – in other words, **the utter darkness and concealment** that characterizes material existence[81] – **that the inner and essential dimension of G-d's being "exalted alone" becomes recognized and felt.** G-d's being "exalted alone" refers **to His true oneness – a singularity** that reflects **His Essence.**[82] Precisely because of this singularity, **the existence of entities who feel themselves** as apart, **as *yesh,* is not a contradiction to G-d's oneness,** since there is nothing outside His Essence. From His standpoint, **the essence of the existence themselves of created beings** in this world, entities that feels themself as ***yesh,* is** nothing but an extension of **the true *Yesh,*** G-d Himself, the One Who Truly Is.[83]

דַוְקָא אִין דֶעם בִּירוּר פוּן דִי "פַּכִּין קְטַנִּים" - דִי בֵּירוּרִים הַיּוֹתֵר קְטַנִּים וְתַחְתּוֹנִים[סג], תַּכְלִית הַחֹשֶׁךְ וְהֶעְלֵם וְהֶסְתֵּר[סד] - אִיז נִיכָּר וְנִרְגָּשׁ דֶער תּוֹכֶן וּנְקוּדַּת הָעִנְיָן פוּן "וְנִשְׂגָּב ה' לְבַדּוֹ" - אֲמִתִּית "אַחְדּוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא . . שֶׁהוּא לְבַדּוֹ הוּא" שֶׁמִּצַּד עַצְמוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ[סה] - אַז דִי מְצִיאוּת הַיֵּשׁ אִיז נִיט קֵיין סְתִירָה צוּ אַחְדּוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וָוארוּם מִצַּד עַצְמוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ אִיז דִי עַצְמוּת הַמְּצִיאוּת פוּן "יֵשׁ הַנִּבְרָא" - דֶער "יֵשׁ הָאֲמִתִּי"[סו].

(משיחות ש"פ וישלח תשכ"ז, י"ט כסלו תשי"א, תשכ"ה)

---

80. Based on the concepts in the main text above, we can explain **the continuation of the passage in the Talmud (*Chulin, loc. cit.*), which explains that the fact that** Yaakov **remained for the small utensils teaches that the righteous cherish their money more than their bodies. For the money each** Jew possesses **contains sparks of holiness which relate to the source** of his soul (*Kesser Shem Tov,* sec. 118; *Or Torah* of the Maggid of Mezeritch, p. 101d). **The righteous cherish their money more than their bodies because of the positive virtue of refining the lowest aspects of existence;** they cherish **their money,** i.e., **the portion of the world** designated for **them, which is lower than their bodies.**

81. See *Meorei Or,* letter *pei,* sec. 50 (cited in *Or HaTorah, Vayishlach,* p. 245a), "'small utensils' – sparks of the kings [of *Tohu*] who died." See also the following note.

82. See the conclusion of the *maamarim* on this *parshah* in *Toras Chayim* (p. 56d), "This is [the intent of] the phrase: 'And Yaakov remained alone,' [i.e.,] as he exists in his source in the essence of *Or Ein Sof....* [At this level,] it was within his potential to refine darkness and transform it into light."

That text explains that "'the small utensils'... refer to the vessels of *Tohu* that fell," and that Yaakov had the potential to refine and transform them because of his source in G-d's Essence. On this basis, the similarity between the revelation of *Yud-Tes* Kislev and the wording of the verse, "And Yaakov remained alone," can be related to the content of *Sichas Yud-Tes Kislev,* 5704 (cited in footnote 13 above), which states, "[*Yud-Tes*] Kislev shares a connection to *Parshas Vayishlach*, [for it relates to the verse (*Bereishis* 36:31),] 'And these are the kings who reigned...,' [which is interpreted as being a reference to the *Sefiros* of *Tohu,*] for *Yud-Tes* Kislev [reflects the] rectification of [the fall of the G-dly sparks resulting from] the shattering of the vessels of *Tohu.*"

83. See the *Biurei Zohar* of the Mitteler Rebbe, p. 43c, and the *maamar* entitled *U'Lekachtem Lachem, 5661, et al.* See also *Likkutei Sichos,* Vol. 6, pp. 22-23 (translated in *Selections from Likkutei Sichos, Shmos,* p. 57ff.).

א) פרשתנו לב, כה.
ב) חולין צא, סוף ע"א.
ג) וכן הוא בבחיי (בשם "רבותינו ז"ל") ורע"ב על הפסוק.
ד) וראה עוד טעם בבעלי התוספות שם: לשון בית הבד כו'. ובהדר זקנים: ממשמעות דלבדו ידענא כו', עיין שם. וראה מפרשי רש"י כאן.
ה) בראשית רבה פע"ז, א.
ו) ישעי' ב, יז.
ז) ראה לקו"ש ח"ג ע' 782. ועוד.
ח) ובפרט על פי פירוש הכלי יקר כאן. וראה גם כן אור תורה להרב המגיד (קיא, א): "יעקב לבדו כו' שכח פחים* קטנים כו' כלי מוחין פחים קטנים היינו כלים קטנים והם המוחין כו'".
*) כן הוא בדפוס שלפני ואולי צריך להיות "פכים".
ט) להעיר גם מתורת לוי יצחק (ע' יא), ד"ויותר יעקב לבדו" שייך ל"הן עם לבדד ישכון".
י) חלק תורה שבכתב ריש פרשת וישב.
יא) כן הוא לשון אדמו"ר הזקן - לקוטי דיבורים ח"א יט, ב. ובלשון כ"ק מו"ח

אדמו"ר (במכתב שנעתק בהקדמה להיום יום. בהקדמה לחוברת י"ט כסלו) - "חג החגים" (נתבאר בלקו"ש ח"ה ע' 436 ואילך).

יב) וגם כשחל בשבוע דפרשת וישב - הרי "מתברך" הוא משבת שלפניו - שבת פרשת וישלח.

יג) ראה גם ספר השיחות תש"ד ע' 50 (וראה לקמן הערה סה). לקו"ש ח"א ע' 70. ועוד.

יד) כן הוא בשבת קיב, ב. ירושלמי דמאי פ"א ה"ג ("קדמאי בני מלאכים"). ובשקלים ריש פרק ה ובראשית רבה פ"ס, ח - ליתא תיבת "בני" ("קדמאין מלאכין"), וכן הוא גירסת רב נסים גאון שבת שם. תוספות ד"ה רב נחמן שבת יב, ב. ב' הגירסאות הובאו בדקדוקי סופרים שבת קיב, ב. ובתוספות ד"ה צדיקים, חולין ה, ב: "אם הראשונים כמלאכים כו'" - ולשון זה רגיל בכמה ספרים.

טו) קונטרס עץ החיים פי"ג. מכתב כ"ק אדמו"ר נ"ע (נדפס בהוספות לקונטרס הנ"ל ע' 82 ואילך).

וראה גם כן: משל אדמו"ר הזקן ("התמים" ח"ב ע' מט [עב]) מבן מלך שנחלה כו': הבעל שם טוב עורר את ישראל מהתעלפותם כו' (כתב-יד דא"ח ישן (לא נודע למי) - נדפס בסה"מ תרס"ג ע' רנא. וראה לקו"ש ח"ב ע' 516 ואילך). ועוד.

טז) פרי עץ חיים שער י"ח ריש פ"ג. שער הכוונות ענין טבילת ערב שבת.

יז) אורח חיים סימן ר"נ סוף סק"א.

יז*) שם ס"ח.

יח) פרי עץ חיים שם. שער הכוונות שם.

יט) ראה רמב"ן בראשית ב, ג.

כ) ראה בכל זה לקו"ש ח"א ע' 59. ועוד (וראה גם לקו"ש ח"כ ע' 467 ואילך).

וראה גם כן זהר ח"א קיז, א (ושם קיח, א) - נתבאר בארוכה בשיחת אחרון של פסח תש"ל (נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 206 ואילך. בהוספות להמשך תרס"ו). ולהעיר גם כן מאור החיים פרשת צו ו, ב; ממה שכתב הרמב"ם באגרת תימן - הובא ונתבאר בלקו"ש ח"ב ע' 588 ואילך. ועוד.

כא) היינו דלא רק שתורת החסידות ("יפוצו מעינותיך חוצה") היא הכנה ל"אתי מר" (אגרת הקדש הידועה של הבעל שם טוב - נדפסה בסוף ספר בן פורת יוסף. ובכמה מקומות), כי אם שעכשיו כבר מאיר מהגילוי דלעתיד.

כב) תורת שלום סוף ע' 211 ואילך.

כג) ראה תורת שלום שם (ע' 311).

כד) ראה לקו"ש ח"י ע' 601. ועוד.

כה) ראה ספר השיחות תש"ד ע' 601.

כו) ראה בכל זה לקו"ש (ח"ו ע' 37. חט"ז סוף ע' 83 ואילך. ועוד). ושם נסמן.

כז) ראה זהר ח"ג עג, א. וראה לקוטי תורה נצבים מו, א. ובכמה מקומות.

כח) ראה על דרך זה לקו"ש ח"י ע' 102 ואילך.

כט) ראה בארוכה לקו"ש שם בכלליות יותר (ד"מעינותיך" קאי על הנשמה ו"חוצה" על הגוף).

ל) לקוטי תורה ריש פרשת נצבים. ובכמה מקומות.

לא) תניא פ"ב.

לב) ראה ספר השיחות ה'ש"ת (ע' 111 ואילך. נעתק בהיום יום ע' נו): "אַמאָל איז דער רבי - דער ראש מתיבתא און גאון - געווען עלענט און די תלמידים זיינען געווען עלענט. דער דרך החסידות וואָס דער רבי האָט מייסד געווען . . וואָס דער רבי איז ניט עלענט און חסידים זיינען ניט עלענט".

לג) נדרים מא, א.

לד) פירוש רש"י בראשית א, א. וראה בראשית רבה פ"א, ד.

לה) ראה בראשית רבה ריש פרשת לך.

לו) וכידוע בענין האמונה דאומות העולם שהיא רק בבחינת ממלא כל עלמין - ראה בפרטיות ספר הערכים-חב"ד (כרך ב') ערך אומות העולם ס"ב. ושם נסמן.

לז) ראה ד"ה מצה זו תש"ז פ"ב. ובכמה מקומות. ולהעיר גם כן מתניא פל"ג: וכמו שכתוב גם כן במקום אחר משל גשמי לזה וכו'.

לח) נדפס בבית רבי ח"א פי"ח. ספר התולדות - אדמו"ר הזקן ע' ריח (בהוצאת תשמ"ו - ח"ג ע' 027).

לט) בבית רבי שם הגירסא: הפליא והגדיל ה' לעשות בארץ כי הגדיל והפליא ה' לעשות בארץ כי ה' הפליא והגדיל להעשות בארץ.

מ) ראה ד"ה צהר תעשה תרע"ג. ועוד.

מא) סוכה כח, א. וראה רמב"ם הלכות יסודי התורה סוף פ"ד, ד"דבר קטן הוויות דאביי ורבא" "הם הטובה . ליישוב העולם הזה כו'".

מב) ראה שער האמונה פט"ו (כט, ב ואילך).

מג) עיין בד"ה ועתה אם נא פרשת תשא רע"ח, שיש לומר שגם בנסים שלמעלה מהטבע יש מדריגות.

מד) יהושע ו, כ-כא.

מה) מטות לא, ג-ז. שם, מט.

מו) איכה רבה פ"ד, טו.

מז) וראה ד"ה ובבואה לפני המלך תרנ"ד: ראיתי בשם א' מהגדולים מי שיש לו צרה גדולה רחמנא לצלן צריך לבטוח בה' והיינו שלא יתפלל על זה ולא יעשה שום דבר כמו הילוך למקוה וכדומה כי אם לבטוח בה' כו' ויש לומר שזהו ענין שתיקה שהוא ביטול גדול (אַשטאַרקער אָוועקלייג).

מח) שזהו מה שאדמו"ר הזקן ממשיך שם במכתבו: ". . נתגדל ונתקדש ברבים ובפרט בעיני כל השרים והעמים . . וענו ואמרו על זאת כי אם מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו כו'" - היינו, שגם אומות העולם הכירו הענין ד"הפליא ה' כו'". וראה לקו"ש חכ"ה ע' 681 ואילך.

ולהעיר גם כן מהידוע (בנוגע הגאולה די"ט כסלו) שאדמו"ר הזקן לא רצה "להמתיק הדינים בהעברת היד על המצח ועל הפנים" (מכתב אדמו"ר הזקן - נעתק בבית רבי ח"א פכ"א, ספר התולדות אדמו"ר הזקן ע' רנז (בהוצאת תשמ"ו - ח"ד ע' 1201)), כי אם על ידי השתדלות בטבע דוקא* - היינו, דזה שגם אומות העולם יכירו הענין ד"הפליא כו'" הוא (לא על ידי ביטול מציאותם, כי אם) על ידי התלבשות וכו'.

*) וראה גם כן רשימת כ"ק מו"ח אדמו"ר – נעתקה בספר התולדות שם ע' רי (בהוצאת תשמ"ו – ח"ד ע' 207) הערה 7.

מט) ד"ה פדה בשלום תרפ"ה (בשם אביו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע - י"ט כסלו עטר"ת). וראה גם לקוטי לוי יצחק אגרות ע' רכג. קונטרס ענינה של תורת החסידות הערה 40. לקו"ש חט"ז שם.

נ) לשון המאמר ד"ה פדה בשלום שם. וראה באריכה קונטרס ענינה של תורת החסידות, שתורת החסידות ענינה גילוי בחינת יחידה, שהיא עצם דתורה, עיין שם בארוכה.

נ*) רמב"ם הלכות תשובה פ"ג ה"ח.

נא) להעיר ממכתב כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע (נדפס בקונטרס ומעין ע' 17. היום יום ע' ד'. אגרות קודש שלו ח"א ע' רסא-ב): "להמשיך בחינת עומק

ופנימיות תורת ה׳ ומצות ה׳ מבחינת פנימיות ועצמות אור אין סוף ברוך הוא שיאיר בפנימיות נפשנו וכו׳״. וראה לקמן הערה נו.

נב) ראה ספר השיחות תש״ג (ע׳ 59. ובהנסמן שם), ד״ספר התניא תורה שבכתב של תורת חסידות חב״ד . . תניא שהוא אותיות איתן יעורר את האיתן שבנשמה״.

נג) ראה לקו״ש ח״ח ע׳ 131 ואילך (בענין ״חקיקה מעבר לעבר״). ושם ע׳ 5.

נד) ראה מכתב כ״ק מו״ח אדמו״ר (אגרות קודש שלו ח״ד ע׳ רצט) בשם אביו כ״ק אדמו״ר נ״ע, דהתקשרות רבי וחסיד היא למעלה משש העניינים - אב ובן, עצם והתפשטות, מאור ואור, היולי וגילוי, עילה ועלול, אין ויש - וכוללת אותם. וראה גם לקוטי דיבורים ח״א נ, א. ספר השיחות ה׳ש״ת ע׳ 89.

נה) וזהו גם כן הטעם מה שא׳ יסודות החסידות הוא הענין דאהבת ישראל (ראה ספר הערכים־חב״ד (כרך א׳) בערכו ס״ט. ושם נסמן) - כי אמיתיות האחדות של כל ישראל נתגלה על ידי תורת החסידות.

נו) על פי המבואר בפנים יומתק גם כן מה ש״יפוצו מעינותיך חוצה״ הוא הכנה ל״אתי מר״ (נסמן לעיל הערה כא) - כי בביאת המשיח תושלם כוונת הבריאה דלהיות לו יתברך דירה בתחתונים, דדירה היינו לעצמותו יתברך (המשך תרס״ו בתחילתו (סוף ע׳ ג). ובכמה מקומות).

ועל פי הידוע דעשיית הדירה היא על ידי נשמות ישראל ותורה (סוף ד״ה יו״ט של ר״ה תרס״ו (ע׳ ח). ובכמה מקומות) - יומתק המבואר בפנים השיחה, שהענין ד״יפוצו מעינותיך חוצה״ (המשכת העצם בחוצה) שנתחדש בי״ט כסלו, הוא הן בתורה והן בנשמות ישראל.

נז) ראה לקו״ש ח״ד ע׳ 1335 ובהערה 7 שם. וראה גם אור התורה אחרי (כרך ב׳) ע׳ תקסד־ה.

נח) שיחת שמחת תורה תר״ץ (לקוטי דיבורים ח״ב שיא, ב).

נט) ראה שיחת שמחת תורה שם (שכח, א ואילך): באַ אַזעלכע וואָס . . זיינען . . פאַרשטויסן געוואָרן אין חוצה . . עס רעדט זיך ניט וועגן חסידות . . עס רעדט זיך מכח טהרת המשפחה, הנחת תפלין, שמירת שבת, מאכלות כשרות . . און דאָס זאָגט משיח אַז אין דעם חוצה איז פאַראַן מעינותיך . . די גרויסע ירושה . . די פינטעלע פון דעם והאמונה . . ״.

ס) ראה גם כן לקו״ש חט״ז ע׳ 83 ובהנסמן שם.

סא) וראה מכתב כ״ק אדמו״ר נ״ע (הנסמן לעיל הערה טו) שזהו על דרך ריבוי תורה שנתוסף בלוחות שניות, ש״דוקא מפני שירדו במדריגתן על כן צריכים לריבוי תורה ששרשה במדרגה גבוה יותר״. והיינו, שהגילוי ד״ריבוי תורה״ היא דוקא במצב ד״ירדו במדריגתן כו׳״.

סב) להעיר מפלח הרמון פרשתנו (צד, ד): עלות השחר שהיא גאולה העתידה שנמשל לשחר שהוא אור הבוקע מתכלית החושך כו׳.

סג) וזהו גם כן מה שממשיך בגמרא (חולין שם): ״(שנשתייר על פכין קטנים) מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם״ - והיינו, כי בממונן של ישראל ישנן ״ניצוצין קדושים השייכים לשרש נשמתו״ (כתר שם טוב סימן ריח. אור תורה להרב המגיד קא, ד); ולכן ״חביב עליהם ממונם יותר מגופם״, מצד המעלה שבבירורים הכי תחתונים - ״ממונם״ (חלקם בעולם) שלמטה ״מגופם״.

סד) ראה מאורי אור אות פ׳ ס״נ (הובא באור התורה פרשתנו רמה, א): ״פכים קטנים ניצוצי מלכין דמיתו״. וראה הערה הבאה.

סה) ראה תורת חיים סוף פרשתנו (נו, ד): ״וזהו ויותר יעקב לבדו כמו שהוא בשרשו בעצמות אור אין סוף . . על כן ביכולתו לברר ולהפך חשוכא לנהורא כו׳״.

ועל פי המבואר שם, ד״פכים קטנים . . הן כלים דתהו שנפלו למטה כו׳״, והכח לבררם הוא מצד ״ויותר יעקב לבדו״, ״מצד שרשו בעצמות ממש״ - מובן גם כן הקשר בין המבואר בפנים (דהגילוי די״ט כסלו הוא על דרך הענין ד״ויותר יעקב לבדו״) להמבואר בשיחת י״ט כסלו תש״ד (הנסמן לעיל הערה יג): אין פרשת וישלח האָט דאָס (י״ט כסלו) אַ שייכות צום פסוק ואלה המלכים אשר מלכו וגו׳, ווייל י״ט כסלו איז אַ תיקון צו שבירת הכלים דתהו.

סו) ביאורי הזהר (לאדמו״ר האמצעי) מג, ג. ד״ה ולקחתם לכם תרס״א. ועוד.

SICHOS IN ENGLISH